

BØRNETEATER

NR. 127 • NOVEMBER 2003

avisen

Jagten på børnene

Kulturministeren sikrer millioner til børneteater - men på de store scener

Side 2-3

Børnekultur ala Viborg

KulturPrinsen er et ambitiøst udviklingscenter for kultur med børn og unge - og huser også et nyslået egnsteater.

Side 4-5

Komisk Identitet på Fyn

Den 11. Teaterfestival i Odense set med lokale øjne.

Side 11

Jytte Abildstrøms bog

Energibundet fra Riddersalen har fortalt (nogle af) sine erindringer til Iben Danielsen

Side 14

BØRNETEATER
nr. 127 november 2003
avisen

Фестиваль Театров

En uge i oktober blev skoler i Skt. Petersborg i Rusland fyldt med nordisk og baltisk teater, da der med penge fra Norden og EU blev lavet teaterfestival for børn og unge. Og helt i festivalens ånd og sted havde Unga Riiks såvel svenske som baltiske skuespillere med i forestillingen »Den lange, lange rejse«.

Reportage side 13

Foto: Jan Riesz

Kampen om børneteateret

Kulturminister Brian Mikkelsen har tilsyneladende kastet al sin kærlighed på børneteateret. Det er bare ikke den slags børneteater, som der spilles mest af i Danmark og roses over den ganske verden. Det ligner næsten et forsøg på at afskaffe det til fordel for store børneteaterforestillinger i store teatersale

Af Carsten Jensen
Tegning: Bob Katzenelson

Det er ikke let at skrive om teaterlove og -planer i et tidsskrift med halvlang produktionsid og udgivelsesfrekvens.

Knap var Børneteateravisen således nået ud til de eventuelle og undrede læsere i første halvdel af september med en stillfærdig profeti om, at der næppe kom et teaterlovsforslag på banen i dette efterår, før regeringens teaterplan om »Et styrket dansk teater« blev lanceret under stor opstandelse.

Og her skal der så skrives om samme plan, der forlængst er tygget godt igennem i medierne og på teaterområdet – og som i skrivende stund (!?) ikke har fundet endelig form eller afklaring...

Nagelfast står det imidlertid, at kulturminister Brian Mikkelsen fredag den 19. september præsenterede sit udspil. Det var samme dag, som den store børneteaterfestival i Horsens havde samlet de fleste af områdets medspillere, og følgelig blev der hektisk travlhed med at studere plan, konsultere bagland og udsende pressemeddelelser med kritik af, at planen ikke tog de eksisterende børneteaters situation og erfaringer mere alvorligt i sin erklærede del-målsætning om at styrke børneteateret.

For udover punkter om professionalisering af teaterbestyrelser, ny struktur i Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab (DST), styrkelse af moderne dans og øget fleksibilitet i abonnementsordningen samt fine ord om øget international orientering i teaterlandskabet generelt handlede teaterplanen især om, hvordan man kunne »styrke« børneteateret ved at lave noget helt andet børneteater end det, der er internationalt skattet for sin nærhed og solidaritet med små, vedkommende forestillinger i nærtkontakt med børnene på sko-

ler, biblioteker og institutioner over det ganske land.

I planen indgår også nedlæggelse af Udvalget for Børneteater og Opsøgende Teater (UBOT) og Teatercentrum (der arrangerer festivaler og udgiver Den Røde

Brochure og Børneteateravisen) og problematiske ændringer i den købsrefusionsordning, der er en livline for børneteatre, fordi det betyder, at staten refunderer halvdelen af forestillingsprisen.

Den Jyske Opera får fem millioner kroner mere de næste fire år, og de skal ifølge DET forlig bla. bruges til at »imødekomme efterspørgslen på børneoperaer« med flere store operaforestillinger for børn til følge.

Stort skal det være

Det er muligvis en sortsnet udlægning, at kulturministeren og hans ligesindede vil afmontere det nuværende børneteater til fordel for store enheder, institutionelt børneteater og et forkromet nationalt børneteaterensemble. Men planen og de aftaler, der efterfølger er indgået,

peger uagtetlig i den retning. Som led i det politiske forlig omkring Det Kgl. Teater forpligter Nationalscenen sig således til at opføre 80 børne- og familieforestillinger årligt de næste fire år.

Som led i samme forlig fik Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab seks millioner kroner ekstra, og selvom det ikke er skrevet ind i forligsteksten, fremgår det bla. af ministerens teaterlovsrevisionære planer, at DST bør sikre børneteater på sine teatre.

Den Jyske Opera får fem millioner kroner mere de næste fire år, og de skal ifølge DET forlig bla. bruges til at »imødekomme efterspørgslen på børneoperaer« med flere store operaforestillinger for børn til følge.

De nylige aftaler med landsdels-scenerne havde indskrevet forpligtelsen til at spille børneteater og sikre en større del af ungdomspublikummet i de stationære teatre – udover det faktum, at der allerede spilles børne- og ungdomsforestillinger på alle tre landsdels-scener.

De eneste, der IKKE er tiltænkt flere penge i fremtiden, er de eksisterende børneteatre, som Brian Mikkelsen helst så enten lagt sam-

men i større enheder eller – som han udtrykte det ved åbningen af festival 2002 i Lyngby – forsøge sig med at spille på forlystelsessteder, i Zoologisk Have og andre steder.

Det er måske også den slags udfordringer, Brian Mikkelsen tænker på, når han 20. september i Berlingske Tidende udtaler, at »der er ikke brug for en røllator til teatret. Teatret er som en kvinde i sin bedste alder – langt fra overgangsalderen. Det eneste, hun har brug for, er udfordringer.«

Fokus på Teatercentrum

Det skal med i billedet, at BørneTeaterSammenslutningen (BTS), der organiserer stort set alle de bedste og mest aktive børneteatre i landet, slet ikke er imod planerne om, at de store teatre (også) skal spille teater, der er henvendt til børn. Organisationen mener dog, at forudsætningen er, at teatrene vil det, fordi de har et ønske om at give børnene kvalitative gode oplevelser, og ikke fordi store børneteaterforestillinger spytter godt i kassen og tæller pænt i tilskuerstatikken.

Og så mener BTS helt principielt, at ministerens omtalte »styrkelse af dansk børneteater« helt selvfølgelig burde tage udgangspunkt i en styrkelse af det eksisterende børneteater.

Man foreslår således, at der tilføres området økonomiske midler, så det ligestilles med det øvrige teaterområde i arbejdsbetingelser – og at man her kunne skele til filmlovens bestemmelser om, at 25 procent af de offentlige midler til film skal gå til børne- og ungdomsfilm...

BTS foreslår, at der oprettes et selvstændigt børneteater inden for DST-ordningen, som får til huse i Turbinehallerne, som Det Kgl. Teater forlader, når det nye skuespilhus står klart. Det er under alle omstændigheder et bedre og mere funktionelt sted for børneteater end det kronisk fallittruede Folketeatret, der også har været bragt i spil som mulig børneteaterscene i Turbinehallerne ville også kunne fungere som en tiltænkt åben scene for gæstespil for landets børneteatre – og være spillested for det statsensemble, som ligger i teaterplanen.

Dette nationale børneteater ønsker BTS nemlig udpeget blandt alle landets børneteatre – og ikke kun blandt eksisterende stationære scener. Og så er BTS lodret imod, at Teatercentrum nedlægges og opgaverne med festival og formidling lægges under Kunststyrelsen, fordi det vil vanskeliggøres det nuværende aktive og GRATIS medspil fra børneteatrene... UBOT/Teatercentrum håber selv mest på, at man genopdager Kulturministeriets tidligere planer om at omdanne stedet til en selvejende institution – gerne i tæt samarbejde med Kunststyrelsen, som ifølge rygterne er lige så lidt interesseret i at tage imod Teatercentrum, som børneteaterområdet er i at lade Teatercentrum flytte ind.

Men i baggrunden spøger også en mulig placering i samfunktion med Odsherred Teatercenter i Nykøbing Sjælland. Idet den eventuelle læser af sidste nummer forhåbentlig har ignoreret den skrivemæssige hjerneblanding, der fik placeret Odsherred i Nykøbing FALSTER...

Kunstrådet bakker op Siden teaterplanens fremkomst har der været hektisk aktivitet blandt de berørte parter og deres kulturpolitiske alliancer for at understøtte de positive elementer og afbøde virkningerne af de værste.

Og den 13. november kunne blandt andet BørneTeaterSammenslutningen så med glæde konstaterer, at en af de væsentligste administratorer af en revideret teaterlov, Kunstrådet – hvorunder teaterudvalget også hører – i en udtalelse om regeringens teaterudspil stort set bakker op om de indvendinger og tanker, som BTS har gjort sig.

DET er en god medspiller i det spegede spil, der p.t. pågår om teaterplanens skæbne. Resultatet af de mange aktuelle politiske og organisatoriske konsultationer, er muligvis kendt, når disse linjer læses...

LÆS OGSÅ LANGSTEDS KLUMME HER PÅ SIDEN

Hele teaterplanen kan ses på www.kum.dk

Det er en god medspiller i det spegede spil, der p.t. pågår om teaterplanens skæbne. Resultatet af de mange aktuelle politiske og organisatoriske konsultationer, er muligvis kendt, når disse linjer læses...

Det er en god medspiller i det spegede spil, der p.t. pågår om teaterplanens skæbne. Resultatet af de mange aktuelle politiske og organisatoriske konsultationer, er muligvis kendt, når disse linjer læses...

LÆS OGSÅ LANGSTEDS KLUMME HER PÅ SIDEN

Hele teaterplanen kan ses på www.kum.dk

Grunwald i Teaterudvalget

Kunstrådets teaterudvalg, der er afloset for Teaterrådet, har haft en turbulent start. Dels har det været svært at få defineret nye arbejdsstrukturer, dels mere end halverede Kulturministeriet honorarerne og normsatte samtidig arbejdet til et timetal, der gjorde det umuligt at passe arbejdet på en fornuftig måde.

Arbejdspresset fik således dramatikeren Jokum Rohde til at trække sig næsten øjeblikkeligt, og ministeriet har smølet slemt med at finde en afloset. Det fik Kunstrådet til at sætte arbejdet med udfærdigelse af sin handlingsplan på stand-by indtil såvel honorarspørgsmålet som det manglende udvalgsmedlem var på plads!

Hvad sidstnævnte angår, har kulturminister Brian Mikkelsen nu udpeget skuespilleren og instruktøren Morten Grunwald som nyt medlem af Teaterudvalget, der har danseren og koreografen Rhea Leman som formand og desuden består af kulturkonsulent Steen Nørgaard, uddannelsesleder Kerstin Andersson og skuespiller og instruktør Ina-Miriam Rosenbaum.

Den snart 70-årige Morten Grunwald er en erfaren skikkelse i dansk teaterliv som skuespiller, instruktør og tidligere teaterdirektør ved Østre Gasværk og Bristol Teatret, men er ikke just kendt for stor entusiasme over for børneteateret.

Under Langstedes Lup

Af Jørn Langsted

Børneteateret står foran en kraftig opblomstring i Danmark. Den teaterpolitiske interesse har aldrig været større end nu. Desværre for publikum er det ikke det eksisterende børneteater, der er genstand for denne nye interesse. Det er ikke det børneteater, som nogen betegner som »verdens bedste«, der skal have bedre vilkår og dermed have mulighed for at blive endnu bedre og spille for endnu flere børn. Nej, det skal bare køre videre på sædvanlige vilkår, udsat for skolers og institutioners skrantende budgetter. Men det er et helt andet børneteater, der skal til at blomstre. Det er et børneteater på klippegrund, et børneteater, som skal skabes fra grunden af folk, der hidtil ikke har vist den store interesse for at spille børneteater, udover hvis det handler om at pynte på publikumsstatistikken.

Af de nye fire-års aftaler, der netop er indgået for landsdels-scenerne for perioden 2003-06, fremgår det, at disse teatre i Århus, Odense og Aalborg skal etablere en »Fælles skolesceneordning i samarbejde med alle jyske og fynske amter«. Hov, siger man til sig selv. Skolescenen, var det ikke noget, der døde i slutningen af 1960'erne? Var det ikke et foretagende, der havde sin storhedsperiode, da teater for børn gik ud på at føre børnene ind i kulturarven, at opdrage dem til teater? Og dobbelt hov, siger man til sig selv. Hvad er det for en alliance mellem amterne, der er lukningsstruede og derfor leder med lys og lygte efter nye opgaver, der kan synliggøre dem for befolkningen, og de store teatre, der lines op her?

Også i den nye fire-års aftale for Det Kgl. Teater lægges der vægt på børneteater. Teatrets nye publikumsgruppe skal være børn og unge, der skal ind på Gamle Scene om eftermiddagen og i weekenden, men de skal også fylde de 1.400 pladser i det ny Operahus. Cirka 80 børne- og familieforestillinger pr. år skal Det Kgl. Teater præstere. »Vi skal lave stort opsatte forestillinger med mange medvirkende og hele maskineriet.« udtalte teaterchefen til Berlingske Tidende i oktober. Maskinmestershows, det bliver frygtelig hyggeligt.

Også i den nye fire-års aftale for Det Kgl. Teater lægges der vægt på børneteater. Teatrets nye publikumsgruppe skal være børn og unge, der skal ind på Gamle Scene om eftermiddagen og i weekenden, men de skal også fylde de 1.400 pladser i det ny Operahus. Cirka 80 børne- og familieforestillinger pr. år skal Det Kgl. Teater præstere. »Vi skal lave stort opsatte forestillinger med mange medvirkende og hele maskineriet.« udtalte teaterchefen til Berlingske Tidende i oktober. Maskinmestershows, det bliver frygtelig hyggeligt.

Men hvorfor går lige netop Det Kgl. Teater hen og bliver voldsomt interesseret i at lave teater for børn. Jeg vægter mig ved at tro, at det er ren opportunistik, altså fordi nogle politiske vinde blæser i den retning, så må man hellere følge dem. Næ, jeg kan snarere forestille mig, at man en dag ved fyraftenstid har siddet over en håndbajer og spekuleret sig blå i hovedet over, at man med det ny operahus og det stærkt øgede driftstilskud til Det Kgl. Teater ikke kommer uden om et politisk krav om øget publikumstal. Når tilskuddet fra staten og Københavns kommune nu øges med 140 millioner kroner om året, så bliver man nok nødt til at skrive under på, at man vil øge publikumstallet med 130.000-150.000 pr. år, hvis det offentlige tilskud pr. billet ikke skal stige til mere end 1.000 kroner.

Men hvordan pokker skaffer jeg så meget ekstra publikum, spørger en panderynkende Michael Christiansen. »Vi kan da ikke regne med at tappe hele Sydsverige for tilskuere. Så skal vi jo også til at spille på svensk.« Dyb tavshed, indtil den yngste praktikant i markedsafdelingen udbrøder: »Jeg har det! Vi gør lige som de i flere år har gjort andre steder. Vi giver os til at spille børneteater. Vi får ungerne kørt ind i busser fra hele Storkøbenhavn, og hvis galt skal være fra hele Sjælland. Og vi laver familieforestillinger i weekenden. Hvis vi bare laver 80 forestillinger for børn, så kan vi på den måde sgu' nemt skaffe 80.000-100.000 ekstra tilskuere, vi skal bare stuve dem ind på Gamle Scene og i det ny Operahus. No problem! Alle erfaringer fra andre teatre viser, at vi på den måde får os et helt sikkert publikumsfundament. Det pynter helt utroligt i publikumsstatistikken!« Og der går kun et kort øjeblik før Christiansen udbrøder: »Genial! Jeg giver en omgang.«

Også i den nye fire-års aftale for Det Kgl. Teater lægges der vægt på børneteater. Teatrets nye publikumsgruppe skal være børn og unge, der skal ind på Gamle Scene om eftermiddagen og i weekenden, men de skal også fylde de 1.400 pladser i det ny Operahus. Cirka 80 børne- og familieforestillinger pr. år skal Det Kgl. Teater præstere. »Vi skal lave stort opsatte forestillinger med mange medvirkende og hele maskineriet.« udtalte teaterchefen til Berlingske Tidende i oktober. Maskinmestershows, det bliver frygtelig hyggeligt.

Alt, hvad der er sket, siden Dansk Skolescenes nedlæggelse, køres ind på et sidespor. Man har ingen ideer med det. Det kan få lov til at råde op. Satsningerne er stort teater for mange børn på én gang. Alt det, der har gjort dansk børneteater internationalt interessant er uinteressant for denne regering. Det er jo bare for børn. Nej, lad os i stedet for få børne- og familieteater som voksen nostalgik.

Men det er slet ikke nok endnu. Der skal gøres endnu mere for børneteateret. I sit opspil til en teaterlovsrevision lægger kulturministeren op til, at også Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab skal omfatte børneteater, og at der skal etableres et nationalt børneteater, der »skal udvælges blandt de allerede eksisterende stationære teatre – dog ikke Det Kongelige Teater«. Og her må man spørge sig selv, hvad er det han snakker om? Hvilke eksisterende teatre? Folketeatret?

For de eksisterende børneteatre er der ikke meget at hente i ministerens ideer. Amterne vil i følge oplægget få mulighed for at lægge dem sammen til større enheder. Og i beslutningsgrundlaget om tilskud til børneteatre fremover skal belægningsprocenter eller teatrets egenindtjening indgå. Det ligner et fingeraftryk fra Dansk Folkparti: Offentlig støtte styret af belægningsprocenter!

Som enhver, der kan læse indenad og lægge to og to sammen, kan se, drejer det her sig alt i alt om at kværke det børneteater, vi kender, og om at få ført situationen tilbage til før 1960'ernes slutning. Det er ren revanchisme. Brian Mikkelsen har da ellers ikke offentligt fortalt om, at han også blev tyranniseret og opsoget af turnerende børneteatre, der kom til hans skole, hvor han i øvrigt blev mobbet, og hvor rektor ikke ville tillade et konservativt skoleblad. Men sådan må det være. Teater for børn skal gøres til hujende maskinmestershows, hvor ungerne ikke kan se, hvad der foregår.

Alt, hvad der er sket, siden Dansk Skolescenes nedlæggelse, køres ind på et sidespor. Man har ingen ideer med det. Det kan få lov til at råde op. Satsningerne er stort teater for mange børn på én gang. Alt det, der har gjort dansk børneteater internationalt interessant er uinteressant for denne regering. Det er jo bare for børn. Nej, lad os i stedet for få børne- og familieteater som voksen nostalgik.

BØRNETEATER.avisen

ISSN: 0900-0291

UDGIVER:
Teatercentrum i Danmark
Suomisvej 2,2
1927 Frederiksberg C
Tlf. 35 30 44 00
Fax: 35 30 44 01
e-mail: info@teatercentrum.dk
www.teatercentrum.dk

REDAKTION:
Carsten Jensen (ansvarshavende)
e-mail: bta@teatercentrum.dk
LAYOUT: Ulf Skov
TRYK: Elbo Avistryk A/S
DISTRIBUTION: Børneteateravisen (4 numre årligt) samt Den Røde Brochure (udkom-

mer i marts/april) sendes gratis til alle institutioner, skoler og andre potentielle aftagere af børneteater. Private abonnenter betaler 125 kroner, inkl. moms, årligt. Bestilling og afbestilling foretages skriftligt til Teatercentrum. Meddelelse om adresseændring og udeblevne numre rettes i første omgang til det lokale postkontor.

BTA 128: Næste nummer udkommer medio marts 2004
DEADLINE: 15. februar 2004
ANNONCER: Aftales senest en uge før deadline

Redaktionen af dette nummer er afsluttet 20. november 2003

KulturPrinsen

Udviklingscentret er oprettet i foråret 2002 og støttes økonomisk af Viborg Amt og Kommune med hver en million kroner årligt.

KulturPrinsen har som hovedopgave at styrke børnekulturarbejdet i Viborg Amt ved at udvikle kvalitativ tilbud og aktivere og synliggøre børn og unges egne kulturelle kompetencer. Stedet henvender sig til den store gruppe af professionelle, der arbejder med børn og unge – og i direkte dialog med børn og unge selv. KulturPrinsen fungerer også som sekretariat for en række kulturproducerende institutioner.

www.kulturprinsen.dk

Carte Blanche

Egnsteater i Viborg Amt fra 1. januar 2004 med adresse på KulturPrinsen og et årligt driftstilskud efter 50/75/100-ordningen, således at teatret lander på 2,4 millioner kroner fra 2006. Teatret, der de sidste par sæsoner har været støttet via Teaterrådets pulje, er dog allerede flyttet sammen med KulturPrinsen.

Performanceteatret har på ganske få år foretaget springet fra refusionsgodkendelse til egnsteaterstatus og modtog i 2000 Horsens Børneteaterpris. I juli 2002 blev forestillingen »Var der engang«, genstand for et speciale ved Institut for Dramaturgi, Aarhus Universitet: Trine Pilgaard Blak: Carte Blanche til børneteateret – en performanceforestilling analyseret i en børnekulturel kontekst.

www.teatret-carteblanche.dk

Provincpuljen

Kulturministeriets 3.175.000 kroner er bevilget til fire tværgående projekter i perioden 2003-05 med KulturPrinsen som omdrejningspunkt:

- 1) Udviklingsprojekt med amtetens tre egnsteatre, Limfjordsteatret på Mors, Thy Teater i Hanstholm og Carte Blanche i Viborg, om at finde en interaktiv teaterform, som skal inddrage børn og den dramatiske handling.
- 2) Udviklingsprojekt mellem amtetens museer og Carte Blanche om nye formidlingsformer i form af bl.a. »udstillingsforestillinger«.
- 3) Samarbejdsprojekt på multimedieområdet, hvor børn i samarbejde med professionelle skaber æstetiske udtryk for det moderne børneliv.
- 4) Tilskud til KulturPrinsens Fabulatorium, et historiefortællelaboratorium, der skal stimulere børns lyst til at arbejde med egne sproglige udtryk.

Se mere på www.kum.dk

En kreativ proces i fuld gang med Prinsens Livregiments gamle kaserne i baggrunden: Produktionen af »En dag i mit liv« i maj måned. Foto: Claus Reiche. Det lille foto i overskriften er taget af Morten Dueholm og bruges som logo/ikon for nogle af Kulprinsens aktiviteter

Kulturministeren har netop givet over tre millioner kroner fra Provincpuljen til KulturPrinsen i Viborg, der blandt andet har skaffet performanceteatret Carte Blanche til byen som nystartet egnsteater ved årsskiftet. Og det formeligen syder med synergier og kulturprojekter på Prinsens Livregiments gamle kaserne

Kreativ kassetænkning

Af Carsten Jensen

For handlede det blandt andet om krudt og kugler, men nu gælder det kunst og kulturelle kompetencer på den nedlagte kaserne, der i dag huser et ambitiøst udviklingscenter for kultur med børn og unge.

Og selvom kadaverdisciplinen er afløst af kulturkamp, fornemmer man, at det strategiske overblik er intakt på kasernen, hvor Birgit Krøijer som sekretariatsleder og Claus Reiche som udviklingskonsulent udgør den meget lille, men effektive generalstab.

Da Børneteateravisen besøgte stedet en kold novemberdag, blev der således flukks fremlagt en grafisk fremstilling over KulturPrinsens aktivitetsområder og taktiske tiltag, der fik udviklingssekretariatet til at fremstå som solen selv: Det absolutte omdrejningspunkt for en række planeter, der blandt andet indeholder musik, billeder (kunstskole for unge), multimedier (Computer Clubhouse), fortælleværksted og teater & dans.

Sidstnævnte planet består p.t. fortrinsvis af performan-

ceteatret Carte Blanche, der som nyslået egnsteater i Viborg repræsenterer en af de øjeblikkelige succeser for KulturPrinsens arbejde.

Og selvom teatret først officielt starter som egnsteater fra årsskiftet, har teatrets kunstneriske leder, Sara Topsøe-Jensen, og administrative leder, Luise Midtgaard, allerede slået sig ned i et par af KulturPrinsens nyrenoverede lokaler, mens man venter på den helt store omkalfatring af den gamle kaserne, der blandt andet indeholder bygning af en helt ny teatersal og indretning af lokaler til landets første professionelle og SU-godkendte skole for animationsfilm. Læg dertil en dramaskole, en billedskole og en række andre kulturelle institutioner for børne- og unge, og man forstår, at her rykker det virkelige for børnekulturen.

Fra modelkommune til spydspids

KulturPrinsen selv kom til verden i foråret 2002, og bag står Viborg Amt og Viborg Kommune, der med held har forsøgt at lægge sig i førertøj, når det gælder børnekulturen. I årene 1998-2000 var Viborg

Claus Reiche, Birgit Krøijer og Mona B. Jørgensen (projektsekretær) udgør hele KulturPrinsens faste stab

således modelkommune i et udviklingsprojekt på børnekulturområdet. Projektet Kulturfrø var iværksat af Kulturens Børn – det kulturelle og kunstskabende institutioner, gerne i samarbejde med eksisterende. Fx museumsprojekter, der handler om at få kunsten ned fra væggen og på mere interaktivt niveau appellere til moderne, computeriserede børn. I relation til teater betyder det bl.a. forskning i og arbejde med interaktivt teater, der rækker langt ud over det traditionelle medspilsteater.

Og her står det kommende egnsteater centralt i billedet. Carte Blanche definerer sig selv som et perfor-

manceteater med fokus på børnepublikumets aktive medskaben og bruger i sine forestillinger selv æstetiske teknikker ala dem, børn bruger i legekulturen, og med mange associationskabende elementer.

Interaktive børn

Ud af provincpuljens penge-sæk på i alt 3.175.000 kroner til KulturPrinsen er 1.130.000 kroner bevilget til et udviklingsprojekt mellem Carte Blanche og de to øvrige egnsteatre i Viborg Amt: Limfjordsteatret på Mors og Thy Theater i Hanstholm.

I projektbeskrivelsen står der således, at »det handler om udvikling af en interaktiv teaterform, som skal inddrage børn i den dramatiske handling. Det kan f.eks. ske ved at tildele dem roller, give dem opgaver og udforske forskellige lokaliteter. Børnene bliver således en del af den kreative proces, som en teateroplevelse er, og de får en oplevelse af, at deres aktive medvirken har betydning for, hvad der sker i stykket«.

Og hvad er det for noget? Vil Claus Reiche – der er gammel børneteatermand

med fortid i Kaskadeteatret og Nørregaard & Reiches Teater og søgar indehaver af landets første ph.d. i børneteater – nu til at nedbryde de faste grænser mellem teater FOR børn og teater MED børn, så de tre teatre snart vil lave forestillinger med voksne professionelle og børn på scenen?

Claus Reiche: »Der er tale om et samarbejde de tre teatre imellem om et udviklingsprojekt. Hvordan kan man lave et interaktivt teater, som gør børn mere aktive i forhold til opførelsessituationen – det er ikke et spørgsmål om, at man skal ind og lave teater med børnene i traditionel forstand, hvor de er med på scenen, men hvordan kan man lave tingene, så børnene bliver aktive i fortællingen som publikum, og hvordan kan man udfordre mediet til interaktivt tænkning. Det er den helt overordnede ramme for udviklingsprojektet og børns møde med den professionelle kunst og den professionelle kunstner. Der er jo tale om tre meget forskellige teatre – hvor Carte Blanche jo er et performanceteater, Limfjordsteatret er meget tekstbaseret og Thy Teater er dukketeaterbaseret – og det giver nogle meget forskellige tilgange til projektet. De tre teatre har meget forskellige forestillinger om, hvordan de vil udforske det, ligesom de kan have deres egne, mere private dagsordener omkring slutproduktet, de færdige forestillinger, men overordnet har de jo sagt ja til KulturPrinsens projekttilbud og har den forskningsmæssige interesse,« siger han.

KulturPrinsen kommer altså med projektet og pengene, men teatrene har dog medfinansiering i form af arbejde, instruktion osv. Og så er der ingen tvivl om, at forskningen – og formidlingen – spiller en hovedrolle hos KulturPrinsens projektkoordinatorer, der i udviklingsprojektet allerede har

sikret, at inspirations- og forskningsholdene er på banen fra start i form af dramaturger, børnekulturforskere m.fl.

Kolind og erhvervslivet

Målgruppen – børn og unge – spiller stadig en vigtig rolle. Og det handler ikke om den nok så velkendte dramapædagogik, som det var almindeligt at skrive ind i egnsteaterkontrakter for årtier siden, beroliger såvel Claus Reiche som Luise Midtgaard, mens Birgit Krøijer supplerer med, at Viborg Dramaskole jo ligger i samme bygningskompleks og så rigeligt tager sig af den dimension.

Til gengæld har Carte Blanchens Sara Topsøe-Jensen selv sikret sig, at der er skrevet en målsætning om at lave en egentlig performanceskole for børn og unge ind i det kommende egnsteaters kontrakt.

Som i øvrigt er formidlet og forhandlet på plads af Claus Reiche, så den fremstår som en treårig udviklingsplan for det »sensoriske teater« og en nedskrevet målsætning om at man ligefrem er forpligtet til at lave »smalle« forestillinger. Her er ingen krav om store, folkelige forestillinger. Tværtimod.

Luise Midtgaard: »Men vi har ikke nogen berøringsangst over for snart sagt noget som helst. Vi er så nye i miljøet, så vi kender ikke gamle traditioner, men vi har så meget andet at byde på end erfaringer.«

Det gælder i øvrigt også forholdet til erhvervsliv og sponsorer, der kunne være en del af den lokale forankring, som KulturPrinsen også sætter højt i sine målsætninger.

Carte Blanche-administratoren ser således intet til hinder for, at teatret for eksempel får betalt plakater og brochurer og andre ting via logoer og penge fra de lokale interesserede, der

måtte byde sig til.

Men her siger KulturPrinsen generelt højere. Birgit Krøijer – der i mange år var ledende børnebibliotekar og har været drivkraften bag et væld af kulturtilbud til børn og unge i Viborg Kommune – håber decideret på, at den politiske velvilje også bliver fulgt op af erhvervslivets ditto.

»KulturPrinsen er jo kun lidt mere end et år gammel. Vi er så nye og skal først lige finde og vise vores identitet. Men vores erklærede mål er at få gode partnerskaberne blandt større virksomheder,« siger hun og henviser til interessen fra den kendte designer Jacob Jensens firma, fra Coloplast m.fl.

Og at KulturPrinsen allerede nu tilbyder kurser, foredrag og seminarer for det lokale erhvervsliv.

Og så minder hun i øvrigt om opbakningen fra en af erhvervslivets helt store spillere, den tidligere Oticon-topdirektør og forhenværende formand for Kulturrådet for Børn, Lars Kolind.

Han talte ved indvielsen af KulturPrinsen om, at det afgørende ikke er at skabe et stort og imponerende center, men at give børn og unge et bedre liv i og med de far muligheder for at udfolde sig kreativt.

Lars Kolind understreger, at de kunstneriske og kreative evner er essentielle ikke blot for børn og unge men også for virksomhederne. Hvis erhvervslivet i fremtiden skal have den arbejdskraft, de behøver, med hvad det indebærer af evner inden for det kreative, er erhvervslivet en nødvendig medspiller i arbejdet med at bibringe børn og unge de kulturelle, kreative og kunstneriske kompetencer der skal til for at være godt klædt på til voksenalderen, lod det dengang.

Det giver kasse

Men er der da slet ingen slanger i det viborgensiske

Sara Topsøe-Jensen i Carte Blanche-forestillingen »Mit loft under himlen«, hvor kasser undersøges ved anvendelse af de æstetiske teknikker, som børn bruger i legekulturen.

Borgmester Vagn Ry Nielsen (tv) og festivalleder Lone Wessel (th) overrakte Årets Børneteaterpris til skuespiller Lisbeth Lindblad Knopper. Foto: Jacob Stentoft

Kulturelle snubletråde

Årets udgave af Horsens Børneteaterfestival blev endnu en vederkvægende tur ad velkendte stier og optimal festivalhygge, hvor teater for børn og unge lurede fra alle lokaliteter

Af Carsten Jensen

Horsens Børneteaterfestival startede atter med et Ebatforum for købere og producenter af børneteater, hvor man diskuterede temaet »måling af kunstnerisk kvalitet« på baggrund af en model, udviklet på Dramaturgi ved Aarhus Universitet.

Det gjorde de mange tilskuere til de 32 deltagende teatres i alt 175 opførelser også, da festivalen for alvor gik i gang fredag eftermiddag og den ganske weekend ud.

Det var vanen tro fornøjeligt at være til festival i Horsens, hvor man for 15. gang fyldte byen og dens mange spillesteder ud med teater for børn og deres voksne. På årets festival i Horsens huserede prisvinderen i øvrigt med en perle af en forestilling. »Det er ganske vist«, der i fin og finurlig indpakning og ledsaget af kærsten og komponisten Jan Møllers musikalske opbakning fortæller både eventyr af og H. C. Andersen.

Børnenes egen favorit

Men Lisbeth Knopper var nu ikke eneste prismodtager på årets festival. I lighed med sidste år havde DR-Fabulatoriet – P2's børneprogram for børn mellem 3 og 10 år, der sendes hver aften og handler om børns liv og meninger, og børns kultur med vægt på børnebøger, internet, højtælling, dramatiseringer og børneteater – opfordret de 6-10 årige børn til at stemme på DERES favorit mellem 23 forskellige forestillinger. Og her løb Jytte Abildstrøms Teater med pris, publikums-hæder og 5.000 kroner for »Tak Skæbne« – samt gode ord fra Fabulatoriets bagmand, Frode Muldkjær, der talte pænt om kulturlivet og mindre pænt om de kulturelle snubletråde, der lægges ud for såvel udøvere som brugere.

Men heldigvis var der også mulighed for at falde over og ind til nogle af festivalens mange gode tilbud. Og Børneteateravisen leverer i øvrigt løbende SIT bidrag til kvalitetsdiskussion med grundige anmeldelser af de nye forestillinger.

Ud af festivalens 70 forskellige forestillinger var de 23 blevet anmeldt forlofts. På de næste sider følger yderligere otte.

Kurt Bremerstent og Erik Viinberg er forrygende i »Et stenkast herfra«. Foto: Jens M.

Gribende drengestreger

Mariehønen danske udgave af australsk succesforestilling går rent hjem

ANVELDELSE

Teatergruppen Mariehønen: Et stenkast herfra. Forfatter, Instruktør og scenograf: Tom Lycos og Stefo Nanton (Zeal Theatre). Scenografisk konsulent: Poul Fly Plejdrup. Musik konsulent: Jan Møller. Medvirkende: Kurt Bremerstent og Erik Viinberg. Aldersgruppe: 12 år og opelder.

Humor, drive og dybde. »Et stenkast herfra« har alle ingredienserne. Forestillingen er Teatergruppen Mariehønen udlægning af den australske og internationalt roste succesforestilling, »The Stones« – en ungdomsforestilling om to teenagedrenge, som en sommerdag kommer gruelt galt af sted. To drenge, som fra en kåd og ganske vist langt fra uskyldig leg (et bræk ind i en parkeringskælder for at stjæle en bil) af en tyverialarm bliver ledt ud i en 'hvad skal vi så nu give os til'-leg. En leg, som begynder med stenkast fra en motorvejsbro og ender med, at en trafikant bliver dræbt, og som derfra fører drengene over i en rettergang, som påvirker og præger dem voldsomt.

Scenen er en optimal arena for spillet. Et stort sandfarvet underlag med sortsovede aftegninger slynger sig op af bagvæggen som en stejl fartbane eller en rutschebane, der understreger

forestillingens tempo og udtrykker drengenes skraplan og nedtur. De få bukke, olietønder og stiger som er scenens møblement bliver også effektivt taget i anvendelse.

Kurt Bremerstent og Erik Viinberg er på scenen. Den første lange tid svæver man på bølgen af deres spildynamik, deres udadvendte charme og stykkets besættende musikalitet. Det er fx både godt fundet på og en hel koncert i sig selv at høre dem tromme løs på stiger og tønder. Siden bider Alvoren sig fast.

Den baner sig vej, flyder ind over og får overtaget. Pludselig sidder man med en klump i halsen og holder ikke længere vejret i benovelse over spillet drive eller lystfylde (der godt nok også blandes med tanker omkring, hvorfor de dog tager sig til så farlige og kriminelle ting). Snart er vi inde i sind og krop på de to drenge, der har det rigtig skidt med det, de har gjort, og som får det stadig værre i takt med at retssagen trækker ud og de mange spørgsmål, de bombarderes med.

Oplæg til eftertænkning

Kurt Bremerstent og Erik Viinberg spiller nærmest 'roven ud af bukserne'. Godt fra start til slut. Lynhurtigt og med yderst enkle midler skifter de mellem at spille drengene, betjente og

forhørsdommere. Rolleskiftet er blot et spørgsmål om at have hue på, eller om at have rullet lynlåsen i joggingtrøjen op eller ned, så 'embedsslipset' er skjult eller synligt.

Vi følger drengene overalt. Ind til garagen, hvor Jaguaren står. På klatreturen langs husmuren. I ulækre kloaker. I sumpområdet. På motorvejsbroen. Hjemme. I arrestens forskellige lokaler. Og billederne er stærke. Som når Kurt Bremerstents dreng ryster og er ved at få et nervøst sammenbrud.

»Et stenkast herfra« klinger også flot ud. Med den ene af de to drenge på motorvejsbroen efter frikendelsen – på nippet til selvmord. For hvordan kommer man over at have bevirket et andet menneskes død? Det stærke ved forestillingen er, at den hverken råber »Straf dem« eller »Frikend dem«, men i stedet opruller drengenes forløb og tilstande for på den led at lægge op til, at man tænker dybere og større.

»Et stenkast herfra« er yderst aktuell. For nylig fortalte de i DR-nyhederne, at i Gellerupparken i Århus Vest kaster børn helt ned til fem år med sten fra vejbroer i området. Det er en meget gribende forestilling, som fortæner et stort publikum, fordi den på så mange måder gør en forskel.

Kirsten Dahl

Munter tidsspilde

Holger Østergaard Kristensen og Tom Rosendal klovner sig igennem »Det store tids-tyveri«

Der er gang i ordfabrikken og de skøre indfald i Trekantens 45 minutters tidsrøveri

ANVELDELSE

Teater Trekanten: Det store tids-tyveri. Manuskript og instruktion: Pelle Koppel. Scenografi: Asger Buus Olsen. Medvirkende: Tom Rosendal og Holger Østergaard Kristensen. Aldersgruppe: 9-13 år.

Dansk dramatiske skøre brogspasser. Sådan betegnedes jeg engang skuespilleren Pelle Koppel som dramatiske i vokseforestillinger som »Venteværelset«, »Smitte-faren« og »Soundtracks«. Universer gjort af bogstavrim, løjerligt tvistede sætningskonstruktioner og omvendte sproglogikker er et typisk Koppel-koncept. Og lige fra starten har teksterne balanceret på en knivspids mellem at være opløftende og inspirerende guf og overmættede eskapader.

Det samme gælder for Koppels debutbørneteaterstykker. »Det store tids-tyveri«. Finurlige ord flyver om ørerne på publikum fra start til slut. Og hele forestillingen er så at sige skruet bagvendt sammen. To spillere lægger ud med at bukke løs. Ud under de nikende hoveder lyder fra den ene: »Det var en perle af en kanonforestilling, vi fik skudt af!« hvorpå den anden med et skæmsk blik ud på publikum svarer: »Måske har de ikke fattet, at det er slut!«.

Jo, vi leges med. Og snart efter tvistes ordene. De to spillere vender sig om og opdager, at uret, der plejer at hænge på væggen, er væk. »Det må være ham tids-tyven.« funderer de, og spadserer videre ud ad en række knottede tangenter om tid.

Det udvikler sig til en historie om, hvorvidt det er forestillingen eller tiden,

der er blevet stjålet. En nonsens-dialog, der inddrager furor-skabende tumult omkring en manglende cola, mobiltelefoner med og uden forbindelse, mødre der blander sig, og spillere der skal tisse, mens de er på scenen. Og hvor det vrirler med bogstavrim og ordlege som »syg i sukkerroen« »ikke ligeglade, bare blevet pigebladet« og »Vi spiller et eller andet for dem, vi spiller bare dumme« og »tiden er gået for i dag«.

God energi og rytme

»Det store tids-røveri« er ikke en tekst, man skal analysere på. Det er en forestilling, der leger for at lege. En forestilling som sprutter og gækker derudad med god energi og fin rytme.

Tom Rosendal og Holger Østergaard Kristensen, som begge er iført stribede trøjer og klovnesvælehaler, gør det rigtig godt. Tempoet er i top, og på intet tidspunkt virker spillet anstrengt eller stresset. Det virker som om de to 'klovne' har svunget sig op på teksten, som de lystigt kildrer, mens de kaster ordene fra sig. Og i slipstrømmen på det får de sagt noget om tid, om teater og lidt om livet under for scenen.

Styrken er munterheden. Svagheden, kan man Koppel-tekster tilsige, er: Hvad kommer der egentligt ud af alle løjerne? Her forestillingen nogen efterklang? Nogen dybere mening? Er det den 'substantielt set' har at sige ikke alt for hurtigt brugt op?

Min oplevelse sagde mig, at forestillingen er et veloplagt og velfungerende pift. Et eksempel på at det på hovedet-vendte i sig selv kan løfte og give liv. En øjenåbner for det skøre.

Kirsten Dahl

Hun spiser sæbe og prutter og tør snemanden op, han spiller luftguitar og synger – som her – opera-tenor. Helena Hertz Melkjorsen og Niels Jørgensen i sprudlende samspil som Snemand Frost og Frøken Tø

Kærlighedens smeltepunkt

En genialt koreograferet iscenesættelse sender Halfdan Rasmussens digterskat lige ind i sjælen på en ny generation

ANVELDELSE

Comedievognen: Godmorgen sol! Forfatter: Halfdan Rasmussen. Iscenesættelse: Kamilla Wargo Brekling. Scenografi: Peter Holmgård. Komponist: Casper Ludvigsen. Medvirkende: Niels Jørgensen og Helena Hertz Melkjorsen. Aldersgruppe: 6-12 år.

Godmorgen, godformiddag, godnattestregims – og så den allerbedste godmorgen morgen sol. Hvilket herligt sansende og dansende gensyn med alle barn- dommes børnerim og remser – de blide og de barske, skæve og skægge – som Halfdan Rasmussens generøst har skænket os og resten af verden. Et unikt stykke dansk kultur, som en genialt koreograferet iscenesættelse sender lige lukket ind i sjælen på en ny generation, der straks griber den poetiske stafet og rimer »muffetissemænd« på Halfdans muffetissemænd!

Kniirk, knæk – det knager faretruende i lemmer og kæber, når Snemand Frost bevæger sin stivfrosne krop. Men – vupti – bliver den ene arm blød og slatten. Yndefulde Frøken Tø er dukket op, og når hun er i nærheden, stiger temperaturen straks i den kolde mand. I hans kridhvide, retvinklede verden brænder hun igennem med sin knaldrøde dragt og frække hestehale, og hendes bløde kurver og varme følelser får

lidt efter lidt tøet Snemanden op.

Med sin helt fortryllende udtryksfulde pantomime og grinagtige, smidige komik må danseren Helena Hertz Melkjorsen da også bedåre enhver. Profuld af sødemfuld humor holder hun tæt og medvidende øjenkontakt til publikum. Nøjagtig som hun gør det i forestillingen »All You Needs«, hvor skuespilleren Niels Jørgensen – lige som her – er hendes perfekte matchende partner. Kraftfuld, kantet og med en eneste beherskelse af krop og stemme, skaber han figur efter figur, der trækker både latter og tårer.

Skægge og poetiske gestaltninger

Sammen bevæger de to sig lege-lystne gennem Halfdan Rasmussens oververdige, livsbekræftende univers, hvor stemninger, tid, sted og personer skifter i ét væk. Ledt på vej af ord på små sedler, der sirligt er hæftet op på tørresnøre, og som giver uanede muligheder for skønne, skægge og poetiske gestaltninger. Mens musikken hele vejen følger og farver med medførelende toner, der rækker fra det diskrete til græske rytmer og rap. Forelsket, forlovet og til sidst forgiftet gør den desperate ægtemand med stive ben og forrygende lyde sig de største anstrengelser for at skyde hovedet af sin kone. Bakket op af hidsige trommehvirvler og med fingrene i ørerne trækker hans hvinende hvislen spændingen

ud i det uendelige. Men – det bliver en fuser! Pyha og heldigvis, for konen er jo alligevel så umådelig sød. Også selvom hun gumler sæbe, så kroppen synes at boble op til kæmpestørrelse for vore betagende øjne, eller snor sig selvforelsket foran spejlet.

Hun kan også være hidsig, men det er kun, fordi Helena Hertz Melkjorsen forvandler sig til drillesygt hvæsende killing og med adrætte spring langer ud efter den stakkels Niels Jørgensen. Han synger til gengæld Pucciniopera-tenor med brølede røst og bokserhåndklæde om nakken, så man falder om af grin og beundring over mandens mange talenter.

Efter de mange, vidunderlige svinkeærinder vender forestillingen tilbage til udgangspunktet. Den uimodståeligt tiltrækkende Frøken Tø får omsider Snemand Frost til at tage mod til sig og kysse hendes mund – og pist er han væk i samme stund! Hvilken vidunderlig kærlighedshistorie, lige til at samle op og bære med sig. Frøken Tø kan have ham i en kop!

Vi andre putter den herlige forestilling i lommen. Der kan den lige og lune hele vinteren.

Randi K. Pedersen

Neel Holm og Erik Møller Pedersen i isbjørneland

Isbjørn på verdenshjørnevisit

Der er bevægelse og harmoni, men også lidt stilstand over Teater 83's nye småbørnsforestilling

ANVELDELSE

Teater 83: Isbjørnen. Manuskript: Erik Møller Pedersen. Musik: Jan Møller. Lydsign: Mads Wahlberg. Instruktion og scenografi: Patricie Homolová. Medvirkende: Neel Holm og Erik Møller Pedersen. Aldersgruppe: 1,5-4 år.

Lille isbjørneunge fra nord tager væk fra sin ekstrikende isbjørnemor. Ud på en (drømme)tur til alle de andre tre verdenshjørner og møder her et eksemplar af »den lokale« bjørn. Først rutscher isbjørnen sydpå. Her bor den ivrigt vaskende vaskebjørn, der vasker alt, inklusiv de fisk isbjørnen fanger. Vaskebjørnen vasker også med det samme isbjørnen. Så da den vil vaske sin besøgende bjørn nok en gang, før den skal spise, bliver det isbjørnen for meget.

Uden at få noget at spise sejler den videre mod øst. Her møder den en panda-bjørn, som gnasker bambus og kun efter meget plageri giver isbjørnen den sidste stilk fra sig. Båret af vinden flyver den mod vest, hvor den møder en munter brun bjørn, der byder velkommen og gladelig fisker honning op af dybet og deler med isbjørnen. For til slut at vende hjem til sin mor, fordi den savner hende, og fordi den

bliver stukket af de bier, som sværmer om fra honningdybet.

Scenografisk set er »Isbjørnen« gjort af et lille podium, hvis runde svingbare buer i takt med isbjørnen rejse danner nye grønne og brune landskaber. Sammen med skygespil og en farveskiftende lysætning skaber det en harmonisk afstemt visualitet. De forskellige bjørne er søde og bløde tøjdysudgaver af rigtige bjørne.

Umiddelbar identifikation

Der er bevægelse og harmoni i de to spilleres indbyrdes spil og deres små samtaler med de (handskudukke)bjørne, de fører. I forhold til Teater 83's forrige forestillinger og i det nu, hvor jeg oplevede forestillingen, virkede den dog noget stillestående, ikke helt rigtig afstemt, og præget af nogen uro i spillet.

Den lille isbjørn kommer vidt omkring. Der sker hele tiden noget nyt på scenen. Samtidig er historien som er en rigtig ude er godt, men hjemme er bedst-fortælling, til at følge med i for aldersgruppen.

Historien fortæller om nysgerrighed, udlængsler og behovet for og nydelsen ved at vende hjem til den trygge favn – når nu man er lille. En historie med umiddelbar identifikation for de 1,5 til 4-årige. Men i sin substans synes teksten for lille og tynd. Mere fylde og flere finesser ville have løst oplevelsen.

Kirsten Dahl

Trold kan tæmmes

Velfortalt og sjovt folkeeventyr

ANVELDELSE

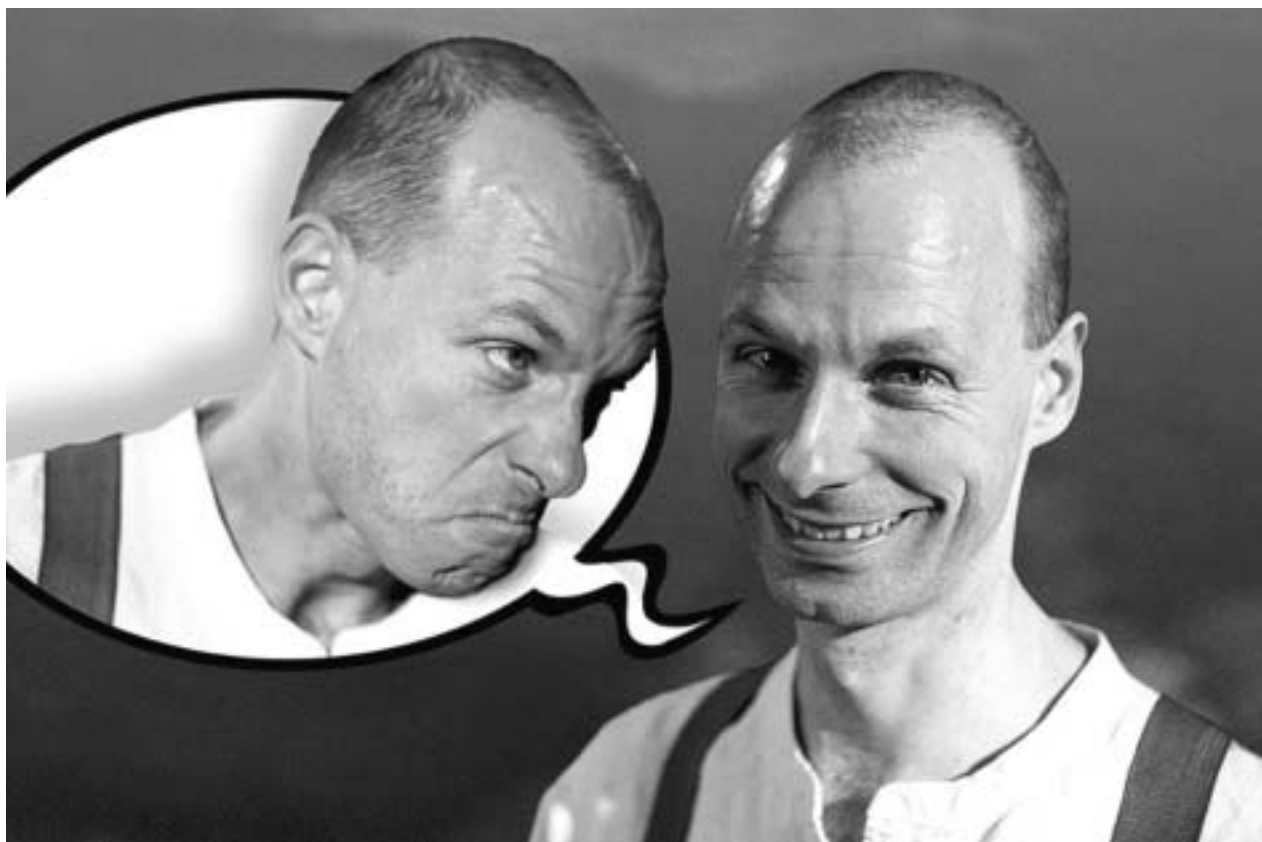
Det fortællende Teater: Hvem der først bli'r vred. Fri dramatisering af et gammelt folkeeventyr. Troels Kirk Ejsing. Instruktørkonsulent: Jesper la Cour. Scenografi: Tina Borgland. Medvirker: Troels Kirk Ejsing. Aldersgruppe: 6 år og opefter.

Hvem der først bli'r vred« er et rigtigt hjem-de-hjem-folkeeventyr af den slags, som foregår for længe, længe siden. En heltehistorie om tre brødre, hvor den yngste bror, Hans, er ham som har heldet med sig, selvom han – eller netop fordi han – hverken er den stærkeste (som den ældste bror Per), eller den sejeste (som den mellemste bror Poul), men derimod en opfindsom, gudfrygtig og

glad tosse-Hans med gåpåmod, selvom ingen regner med ham.

Alle tre brødre kommer på skift i tjeneste hos en grum og nærig bonde. En værre bjergtrold, der for at ansætte dem, forlanger, at de skal gå med til at den, som først bliver vred skal have skåret en rem af både bug og bag og drysset salt og pepper i såret. Troldens triumf er, at han har naglet et skilt fast på indersiden af døren, hvorpå der står: »Ingen mad i dag, men i morgen«, og på den måde mener sig sikret i ikke at være den, der først bliver vred.

Hverken Per eller Poul viser sig listige nok til at skaffe sig føde ad anden vej. Det formår Hans derimod. Han tager trolden på ordet. For bjergtroldens korn forsynes han sig på kroen og forvolder desforuden så ufattelig megen ska-

Troels Kirk Ejsing er ene mand på spillepladsen i eventyret om vrede og snedighed.

de på troldmanden og hans trold, at bjergtrolden til slut bliver rasende gal.

Tæt- og lydhørhed

Der sker rigtig mange helt uhyrlige ting i »Hvem der først bli'r vred«. Historien eskaleres og drives helt derud, hvor der er døde dyr i vejbanen, hvor der bliver

kastet med køjne, og hvor der sidder en kone i et træ, forklædt som æble.

Forestillingen er en monolog, hvor Troels Kirk Ejsing tager sig af alt med publikum bænket omkring sig på tre sider. For Ejsing får hurtigt skabt en sådan tæthed omkring spillet, at børnene uden forbehold og ofte med begejstring tager imod opgaver som for eksempel at agere hanen der galder om morgenen. Udover evnen til at skabe engagement og tæthed har forestil-

lingen andre gode kvaliteter. Den er velspillet og fint orkestreret i sit forløb.

Enkel og harmonisk for øjet i sit visuelle udtryk. Med et stort naturkulørt patchwork-tæppe i baggrunden og Ejsing klædt i gammeldaws bondetøj og vadmelbukse-look. Og ved at gå laaangt tilbage og ind i folkeeventyrets univers fortæller den en nok så vigtig og eviggyldig historie om ikke at lade sig slå ud, om det at besejre det gerrige og onde, det at være opfind-

som og hurtig til at gribe øjeblikket, tage folk på ordet, og turde vove sig derud »hvor vippen virkelig gynger«.

»Hvem der først bli'r vred« går næppe over i historien som noget epokegørende. Og det er måske heller ikke Det fortællende Teaters bedste forestilling. Men forestillingen kan sit kram og suger publikum med ind i en god og ganske underholdende historie.

Kirsten Dahl

Yoga Thambirajah og Max Madsen i clinch i togkøpeen i Vestenvindens velmenende integrationsstykke

jekt om kulturer, kultursammenstød og om vellykket integration i det små.

Den danske passager (spillet af Max Madsen) er i starten meget skeptisk over for udlændingen (spillet af Yoga Thambirajah). Men efterhånden bløder han op, og i takt med, at de to kufferters indhold bliver vist frem og får tilknyttet historier, fatter de to mænd ærlig interesse for hinanden. De går endda så vidt at de kommer med gode råd til hinanden i forhold til hvad de hver især kan gøre for bedre at klare de forskellige kår og problemer, de står overfor. Danskeren er blevet smidt ud hjemme fra og skilt fra konen, fordi han ifølge hende drev den af som arbejdsløs og ikke kunne finde et arbejde.

Udlændingen er en meget høflig og åbenhjertig immigrant, hvis liv er blevet ødelagt af krig, totur og mord i hjemlandet, hvor hans kone blev myrdet. Og nu er han flygtet til Danmark for at søge arbejde.

De to mænd deler ud af deres liv til hinanden, inspireret af det de har i deres

respektive kuffert. De danser, synger for hinanden og bytter sange, viser urter frem, byder hinanden noget at drikke og taler om dufte. De taler om forskellige traditioner (er det at smaske ulækkert, eller er det udtryk for at maden smager en), om tro (reinkarnation eller ej). Om minder, længsler og drømme. Og prøver at hjælpe hinanden på vej ved for eksempel at øve en ansættelsessamtale.

Fænger ikke

Alt sammen er meget godt. Hvis ikke det er fordi »Med livet i kufferten« (som Vestenvinden har lavet i samarbejde med amatørteatret Kulturkælderens Teater) udbydes som en professionel teaterforestilling. For det er her, den er gal. De skuespilmæssige evner er simpelthen ikke på niveau med det, der her må kræves. Ud over, at det flere gange er svært at høre, hvad spillerne siger, mangler spillerne den dygtighed og det håndværksmæssige flair for tempo, timing og figurgestaltning, som hører

professionelt teater til. Instruktøren hjælper dem heller ikke. Spillet er alt for forudsigteligt, stilles-tændende og stift. For demonstrativt og for meget enten 'nu sidder vi ned og taler' eller 'nu rejser vi os op og viser og gør noget'.

Scenografien består af to kedelige lyseblålige togsæder anbragt over for hinanden og et imiteret vindue, hvor 'udsigten' forandrer sig lidt undervejs. Lydkulisser består af real(lignende) lyde fra tog og banegård. Ind imellem afbrydes de to mænds dialog af en lydåben dialogtogkontrollør, der i sin kolde ageren minder immigranten om det militære på Sri Lanka »der voldtager, stjæler og ødelægger vores landsbyer«.

At lade en stemme være tredjemand kan have sine økonomiske årsager. Men i forestillingen fungerer det distancerende og dårligt. Så alt i alt formår »Med livet i kufferten« ikke at fænge. Uanset det meget relevante og sympatiske integrationsstema. Desværre.

Kirsten Dahl

To mænd i en kupe

Sympatisk integrationsteater – men niveauet er for lavt

ANVELDELSE

Teatret Vestenvinden: Med livet i kufferten. Forfattere: Max Madsen og Alex Andersen. Instruktion: Alex Andersen. Scenografi: Vestenvinden. Medvirkende: Max Madsen og Yoga Thambirajah. Aldersgruppe: 9 år og opefter.

to mænd mødes. I en togkupé. Med hver deres kuffert. Med hvert deres liv. De er forskellige. Som øst fra vest. Som Danmark fra Sri Lanka. Og dog så ens – viser det sig.

En tur i botanikken

Let og farvefyldt frugthave-historie for børnehavebørn

ANVELDELSE

Tulipan Teatret: Emma i Frugthaven. Inspireret af Elsa Beskows »Lille Ole og hans bold«. Instruktør: Tiia Kotkas. Komponist: Lotte Kielberg. Scenografi og kostumer: Jens Willy Pedersen, Charlotte Madsen og Tiia Kotkas. Medvirkende spillere og musikere: Lotte Kielberg og Susanne Noer. Aldersgruppe: 3-7 år.

Natur, blade og blomster ylder godt op i Tulipan Teatrets børnehavealdersforestilling. »Emma i Frugthaven«, som hylder naturen, musikken og den medmenneskelig hjælpende hånd.

Susanne Noer spiller rollen som den lille pige Emma, der bliver sendt ud at lege i haven, mens Lotte Kielberg hopper ud og ind af hele botanikken, udover at spille sol og skyer.

Replikkerne afløses ofte af sange, der akkompagneres på guitar, harmonika, tværflojte og tromme, og børnene inddrages flere gange fra start til slut som sangere. Forestillingen er m.a.o. et musikalsk teaterstykke af den slags, hvor det kun er Emma, som er menneske. Alle andre talende og syngende skikkelser er blomster, planter og planter.

Rap fugleskræmsel

Historien, som er inspireret af Elsa Beskows »Lille Ole og hans bold«, handler om, hvordan Emma redder familiens syge Lønnetræ. Træet har et sæt i siden. Efter at have søgt råd hos både træer, buske og bær og sågar et fugleskræmsel støder hvidkålskvinden til

Kirsten Dahl

Susanne Noer som Stikkelsbærdreng og Lotte Kielberg som Emma i Tulipanteatrets forestilling

og kommer med den frelsende medicin: et kålblad, som skal lægges på såret. Det lindrer. Og træet går fri fra fældning.

Der er meget glæde, masser af farver og en god energi i forestillingen. Susanne Noers Emma er en krudtugle med lange rottehæler, røde klapbukser og bløde gummisko. Og Lotte Kielberg synger og spiller sig gennem en rolleliste, der består af en glad stikkelsbærdreng, to »hvem af os smager bedst diskuterede-blommer, en sol der titter frem, et dvælende jordbær der får en vuggesang med på vejen, et årstidsvis-syngende æbletræ i skikkelse af Kielberg i en storprykket hvid kjole med runde røde æbler og grønne blade, fnisende små blomster, et fugleskræmsel der med rap jager fuglene væk – og forestillingens nok bedste figur: Den meget fyldige Fru Hvidkål, der ud over at være noget selvoptaget også er hende, som giver Emma det kålblad, som kurerer lønnetræet.

Historien veksler fint mellem glæde og melankoli. Meget sker på børnenes kendthedspræmisser. Og de præsenteres og inddrages også i flere fine nye børnesange.

»Emma i Frugthaven« er en meget lys sag. De børn, jeg så forestillingen sammen med, bakkede spillet op og skrålede for fuld hals, fordi de ville have, at det skulle gå Emma og Lønnetræet godt. På den vis er forestillingen meget ukompliceret og lige at gå til.

Der, hvor jeg savner noget mere stof, fylde og fantasi, er på historiens indholdsside.

Nicolas Bro (nummer to fra venstre) ser forrygende ud som Tudse, der er vild med hurtige biler. Foto: Det Kgl. Teater

Ondskabens akse fuld af dyr

I familieforestillingen »Vinden i piletræerne« på Det Kongelige Teater kører spillet i krybsporet hele vejen

ANVELDELSE

Det Kongelige Teater, Gamle Scene: Vinden i Piletræerne. Af Alan Bennett og Jeremy Sams efter fortælling af Kenneth Graham. Iscenesættelse: Christoffer Berdal. Scenografi: Christian Friedländer. Lysdesign: Jesper Kongshaug. Kostumedesign: Jane Marshall Whittaker. Koreografi: Isabel Ubeda Puccini. Musik: Mikkel Hess. Medvirkende: Nicolas Bro, Kristian Holm Joensen, Niels Anders Thorn, Bodil Jørgensen m.fl. Aldersgruppe: Fra 6 år og op.

Et ældt, engelsk fortælling er forlægt for »Vinden i piletræerne«, hvor livet blandt dyrene ved en fredelig flodbred går sin vante gang. Det bliver det ikke ved med – måske fordi historien bruges til at sige noget om, hvordan vi mennesker lever med hinanden. Hvordan vi udråber andre til fjender og egoistisk ter os, som vi har lyst til uden tanke for de bekymringer, det kan volde andre.

Selvom den eventyrlige historie om vennerne Tudse, Muldvarp, Rotte og Grævling er en allegori, er konflikterne mellem de gode dyr på flodbredden og de onde inde i den vilde skov til at genkende. Der er

også øjeblikke fulde af komik og en for nutidsbørn nok angstprovokerende morale om at tilpasse sig omgivelsernes normer for god opførsel! Et besøg på Nationalscenen udløser dog næppe nogen drømme, for de yngste tilskuere opfatter nok ikke, hvad der forgår på scenen.

Det Kongelige Teater har med »Vinden i piletræerne« for første gang forsøgt sig med en forestilling for hele familien fra seks år og op. Desværre har teatret ikke samtidig indset, at Gamle Scenes enorme størrelse og akustik ikke egner sig til formålet.

Voluminøs Tudse

Et er, at de store teatre ikke giver små tilskuere den samme, nære teateroplevelse som børneteater skabt til bestemte aldersgrupper, der ser forestillingerne i selskab med jævnaldrende. Men familieforestillinger kan have deres berettigelse, hvis målet er at give børn og voksne i familien en fælles teateroplevelse og ikke blot en fælles udflygt til rødt plys og kongerøgelse. Det forudsætter, at også børn under ti år kan overskue, hvad der foregår på scenen. Hvilket ingen i ramme alvor kan påstå er tilfældet på Gamle Scene. Skal det være – og det

skal det ifølge kulturminister Brian Mikkelsen – må familieforestillinger opføres på Stærkekassen, som er mere egnet til formålet. Dens akustik er problematisk, men teatret er alligevel lige så godt gå i gang med mikroportene. Da »Vinden i piletræerne« for et år siden havde premiere på Gamle Scene, var det nemlig også svært at høre, hvad der blev sagt.

»Vindens hvirvlen i piletræerne« er en passende titel på den visuelt vildt imponerende opsætning, hvor en herlig hestevogn, en bil, et lokomotiv i røg og damp og sejlene både krydser scenen. Men hvis poetiske, fantasifulde scenebilleder mange ikke kan se i fuld udstrækning. Enten misser man landskabet på scenegulvet og ved ikke, om personerne er på land eller i vand. Eller også – hvis man sidder oppe på etagerne – går man glip af et eventyrligt optrin i en hule, hvor man ikke ser de medvirkendes hoveder og må gætte på, hvem der siger hvad!

Nicolas Bros svulmende og voluminøse kostumerede Tudse tager man nu ikke fejl af. Især ikke, når han hujende drøner rundt – baaaat – som en overdimensioneret dandy med sans for at køre galt med hurtige biler. Så galt, at han havner

i spjældet og kun erobrer sin pompøse Tudsebil tilbage ved gode venners hjælp.

Kristian Holm Joensens naive Muldvarp med det varme hjerte og elastik i kroppen er en af dem, Niels Anders Thorns skægge, jomfrunalske Rotte en anden. Over dem alle tordner Kjeld Nørgaards Grævling med malmrøst, at Tudseborgen skal genindtages med list. Det bliver den, og Tudse lover aldrig mere at lave pinlige ting.

Han bliver lige så kedelig som forestillingen, hvis 11 skuespillerne ryger og op med gennem gulvet og bruger mere energi på at råbe, end på at skabe liv i spillet. Det kører – trods gode intentioner – i krybsporet hele vejen.

Når »Vinden i piletræerne« får premiere i begyndelsen af december, er der sket udskiftning i nogle af birollerne. Det ændrer næppe væsentligt på forestillingen.

Randi K. Pedersen

»Vinden i piletræerne« spilles på Det Kgl. Teaters Gamle Scene i tidsrummet 3. december 2003 til 24. januar 2004. Ovenstående anmeldelse er følgenlig og som antydnet baseret på forestillingen fra sidste sæson.

Glad underholdning

»Hodja fra Pjort« er mere børnevenlig end familieforestillinger i den store størrelse plejer at være.

ANMELDelse

Familie Teatret: Hodja fra Pjort. Forfatter: Ole Lund Kirkegaard. Dramatisering: Anne Brodin. Scenearbejde: Susanne Theil. Scenografi: Vibe Pock-Steen. Musik: Sebastian. Medvirkende: Mogens Birkmann, Anne Skogstad, Hans Henrik Bærntsen, Torben Sekov, Lise Hornehoj og Morten Hansen. Aldersgruppe: Hele familien.

De fleste børn kender Hodja fra Pjort«, og på scenen fungerer Ole Lund Kirkegaards herlige historie som glad familiefest underholdning med respekt for børns niveau. Eksotisk dragende mystik fra landet østen for solen og vesten for månen spejler man derimod forgæves efter.

Pæne, sandfarvede humure og grønne vækster omgiver Hodja i Pjort,

hvor han uden held prøver at komme med fiskerne eller kameldriverne ud i verden. Senere, når en tæppehandler har overladt drengen sit mageløse, flyvende tæppe, stråler et gyldent sultanpalads heldigvis lidt mere af 1001 Nats eventyr.

Selvom det handler om en gæv, halvstor knægt med et flyvende tæppe, er Familie Teatrets dramatisering og iscenesættelse helt nede på jorden. Hvilket gør opsætningen mere børnevenlig end mange andre familiefestrestillinger i stor størrelse, hvor masser af folk på scenen, musik og hæslæsende action til stjæle opmærksomheden fra indholdet. Omvendt er Sebastians iørefaldende titelsang og komne underlægningsmusik næsten for tilbage-trukket.

Det er først og fremmest de medvirkendes spil,

Hodja er havnet i sultanens fængsel, og Perlesten vil have vagten til at slippe ham ud. Lise Hornehoj, Mogens Birkmann og Morten Hansen i »Hodja fra Pjort«. Foto: Ole Tage Hartmann

som må trække læsset, og det kniber. Deres kontante komik er fint kontaktskabende, men udfordrer ikke fantasien. Og trods pause rækker den dramatiske energi ikke til at holde en forestilling – eller små tilskuere – i

omdrejninger i to timer.

Tæppe med ben

Mogens Birkmanns Hodja er en kækt, storsmilende antihelt, der tripper for at komme bort fra Pjort og se den store verden. Han klarer sig også med overbevisende snilde, når lussyk personer prøver at frastjæle ham tæppet – og det sker som bekendt tit.

Rollen som komne Perlesten, der prøver at hjælpe og smugler ham ind i sultanens palads, spiller Lise Hornehoj med munter friskhed. Anne Skogstad er sjov

på den hårdtslående måde, og den erfarne Torben Sekov gør alle sine figurer til karikaturer.

Det sidste virke lige så underligt i en forestilling med tekst af Ole Lund Kirkegaard, som når falskestemmer, Hølbjerg-sjællandsk og Flyttemand Olsen-jargon fylder luften i det østerlandske miljø.

Længe for de fleste har Familie Teatret – som navnet siger – haft blik for underholdende teaterforestillinger for hele familien. En genre som på det seneste er blevet meget populær på mere velstillede instituti-

onsteatre. Men når »Hodja fra Pjort« alligevel ikke bliver en overbevisende fælles teateroplevelse for hele familien, skyldes det dels et svagt skuespillerensemble, dels en sløset teknik. Teaterkunsten mister sin magi, når man tydeligt ser Hodjas ben trasker rundt på scenen under det »flyvende« tæppe. Og det bemærkes og kommenteres. Knægten bag mig havde på forhånd meddelt, at »det der med et flyvende tæppe, det har de ikke teknik til på et teater«. Og desværre – han fik ret.

Randi K. Pedersen

Anne Katrine Andersen og Catrin Hass Svendsen i Skægspires forestilling om en vaskepike og hendes drøm

vaskepigens, hendes liv og hendes drømme. Og her kommer forestillingens titel ind. For »Blinke – lille stjerne« er det navn, vaskepigens giver til den lille dukke, eller det barn, som hun en dag i sin vaskeglæde finder i et stykke babyvasketøj. Tilsyneladende springer den ud af hendes ønskedrøm eller fantasi. For det eneste vaskepike savner er et lille barn. Og pludselig er det der. En lille bitte dukke skikkelse med en blinkende stjerne i panden.

Vaskepigens tager den lille dukke til sig og spiller dens mor. Den følger med hende på arbejde og er ved at falde ned i den sæbebobleskummen ved zinkbalje. Hun leger gemme med den. Og putter den med violinakkompagnement vuggevisesang.

Filmen knækker

Vel er der identifikationsmuligheder for de 1,5 til 4-årige som forestillingen er for. Men man venter længe på og undres både 20

minutter inde og hen imod slutningen over, hvad stykket egentlig går ud på. Vaskepigens drømmer, at Blinkende stjerne bliver hendes barn. Dukken vokser, for tilsat at blive lille igen og forvandle sig til en krystal (en blinkende stjerne). Vaskepigens, der ønsker sig et virkelig barn er fortst glad.

Udsagnet synes at være, at drømmen om et barn er lige så god som det at få et barn. Og her er det, at filmknækker. Forestillingen kører noget stort op, som alligevel aldrig bliver til noget. Det ville også have været helt fint, hvis drømmen havde været en halv time i fortrylletsens land. I et land hvor alt kan ske. Men i stedet for overraskelser og forunderligheder i det nære, går der triviel voksendagligdag i forløbet.

Herudover er forestillingen præget af for mange sorter og entreer. Der bliver lukket op for flere nysgerrighedsappellerende

Kirsten Dahl

Vaskepigens drøm

Skægspire har lavet en historie med masser af mildhed, men forunderligheden mangler

ANMELDelse

Børneteateret Skægspire: Blinke – lille stjerne. Manuskrift og instruktion: Ole Olsen. Komponist: B. Smetana. Scenografi: Henny Filbert og Poul Fly Plejdrup. Medvirkende: Anne Katrine Andersen og Catrin Hass Svendsen. Aldersgruppe: 1,5-4 år.

Billedligheden fejler intet. Et vasketøjsunivers gjort af lag på lag tørresnøre med kridhvidt vasketøj, zinkbaljer, et gammelt vaskebræt og brune trækasser. Et nostalgisk univers fjernet fra larmende maskiner og hurtignurrrende tørtretumblerer.

Stykkets hovedperson er tilsvarende en »fortidsper-

son». En vaskepike med pufærmer, rynket vaskehætte, danseglatte ben og allervigtigst et stort smil på læben. For hun holder så meget af at vaske tøj for andre »at hun næsten kom til at grine«. På den lille rundbuede scenen er der også en svalehaleklædt violinspillende pige. Historien handler om

Komisk Identitet - 11. teaterfestival i Odense 6.-9. november 2003

Med på en kigger

Med et års forsinkelse var der atter international teaterfestival i Teaterhuset i Odense, hvor arrangørerne havde gjort ekstra meget ud af at få Fyns og byens borgere i tale. Børneteateravisen sendte derfor en lokal bruger og udøver af kultur til begivenheden

Af Mia Fleischer

Teaterhuset ved Odense Å, der er arnestedet for den danske sang af alle, »Sejle op ad åen«, var rammen om den 11. teaterfestival i internationalt regi. Festivalen afvikles normalt hver andet år, og ingen tvivl om at interessen er der. Netop i disse kulturrelt usikre tider er der mere end nogensinde for behov for at mødes til en inspirerende udveksling af internationale talenter.

At arrangørerne så netop vælger temaet »Komisk Identitet«, vidner blot om den fandenivoldske overlevelsesevne, kulturrets ildsjæle er i besiddelse af.

Ved åbningen bød skotske Peter Bensted (kunstnerisk leder af Gadesjakkert) velkommen på sit modersmål og citerede en engelsk oversættelse af Benny Andersens »Cosmopolitan in Danish«, som Anders Nyborg (kunstnerisk leder af Odense Internationale Musikteater) oversatte det underfundige Andersenske lune til dansk. En fornem ambassadør for dansk humor.

Nyborgs tale var inspireret af Peter Brooks tanker om »teatret som en torn i øjet på publikum«. Han sammenlignede arbejdet med festivalen med filmen »Shakespeare in Love«. Først går man så gruelt meget igennem og alt ser sort ud for så at ende mirakuløst godt.

Helt samme optimisme var det svært for Mogens Holm, formand for FAST, Foreningen Af Små Teatre, at mobilisere. Han skulle tale over emnet »Teater og fremtiden«, og moderne i Kulturministeriet var ikke umiddelbart til at dø af grin over i øjeblikket. Mogens Holm mente, at hvis teatret skal have en fremtid, bliver det ikke via politikernesnak – men gennem vækstlagets ildhu og entusiasme.

Belgisk skuffekomiker

Festivalen blev sparker i gang med »Boom« Chapertons Comic Teatre's spektakulære forestilling fra Barcelona. De tre bindegale spaniere forvandlede vores undrende øjne gummislang til f. eks. en bundløs brønd, tre motorcykler, en elefant, en

»Professor Oluf Stevenson« var blandt de mange gode oplevelser på den 11. teaterfestival i Odense, som var arrangeret af Gadesjakkert, Skægspire, Den Fynske Opera, FAST og Odense Kommunes Kultursekretariat og var støttet af Odense Kommune, Fyns Amt og Kunstrådets Teaterudvalg. Der blev spillet 16 forestillinger med en samlet belægningsprocent på 60-70 procent.

frø, en flyvemaskine, en lort, en spyflue til forrige etc. Den forbilligede timing, humor og musikalitet havde ingen ende – og det blev netop arkilleshælen.

Belgien var repræsenteret af den filosofiske skuffekomiker »Professor Oluf Stevenson« – en vidunderlig afdæmpet forestilling, der i løbet af en times tid gennemgik evolutionsteorien, universets gåde, kærligheden, liv og død, filosofi, krig og fred, rygningens farer, magi, forurening samt epikuræisme for et par skoleklasser. Al tale foregik på »volapysprog« der blev en cementering af, at det ikke er sproglige barrierer, der hindrer forståelsen af hinanden. Drengen, der blev inddraget i universets gåde, gik derfra med solskin ved hjertet (en sprængt gul gummihandske) – hvilket jo ikke er så ringe. Inden da havde månen (en banan) danset en blufærdig strip – det var både

rørende og sjovt, og han havde ungerne i sin hule hånd.

Opera på stedet

Så var det tiden at gå til operaen.

I den smukke kunstbygning ved Odense Å havde det engelske Opera Circus inviteret til »Impropera«-workshop – dvs. en opera der bliver til på stedet og som ingen aner, hvad skal ende med eller hvorfor. Gruppen, der havde meldt sig, var et rendsammen af en skuespiller, et par konservatorieelever, en operasanger, fire korsangere samt folk »fra gaden«. Vi havde en rigtig skæg og inspirerende formiddag med nogle toptunede sange og to musikere, der kunne få os til hvad som helst (musikalsk).

Sent om aftenen oplevede jeg, hvordan deres arbejdsform virker i praksis, da jeg overværede deres forestilling, som blev til på

publikums ønsker og forslag. Fortænk og langtrukken virkede AbstraXteatrets forestilling, »Ind i maleriet«, der handlede om at finde maleriets sjæl – jeg fandt den aldrig.

The Loyal Shakespeare Companys »Macbeth« havde fået tekniske vanskeligheder, hvorfor jeg gik glip af at se ham som godtroende mæhæ med en Lady værre end Trine Gregorius. Uha, måske godt det samme, selvom de levede fuld grinegaranti.

I stedet satsede jeg på den eksperimentelle Live Performance »Shqrrux« fra Luxemburg, som har et ambitiøst ønske om at udtrykke den moderne kompleksitet gennem en ung mands uhyggelige historie og hans Shqrrux. Et lille sidehop i forhold til det overordnede tema for festivalen.

Foruden de nævnte var der et overflodighedshorn af forestillinger fra bl.a. Polen – Teatr Mumerus med en teaterperformance, »Rejsen til Månen«, med elementer fra film, ballet, cirkus, musical og illusionskunst. Den engelske »Berkoff's Women« ved Linda Marlowe, som også kørte workshop med komik og fysisk timing. Derudover de danske grupper Artibus med »Arme Anton«, Nordeuropas førende dametrup med »Fru-eftæk og bøffer«, Odsherreds Teater med »Svinestien« samt Teatret, der meget aktuelt spillede »Ditto« om risikoen og muligheden ved et møde.

Endelig en spansk forestilling fra Barcelona, Companyia Pep Bou med »Bufaplanetes«, en lyrisk fortælling om sæbeboblers uforudsigelige opførsel, farve og vægtløshed, og dermed sluttede festivalen i poesiens fortryllede land.

Mia Fleischer er drama-, dansk og billedkunstlærer. Hun har arbejdet med børneteater i radioens børnetime, med skolekomedier på Allscenen (Betty Nansen) og i diverse kor i København. Siden flyttede hun til Fyn, hvor hun blandt meget andet har instrueret og spillet amatørteater, været aktiv i Bänden og været med i Kulturportalen i Odense, ligesom hun de sidste to-tre år har sunget i et rytmsk kor tilknyttet Ansgars Kirke i Odense.

festival 2004

Festival 2004 i Silkeborg

Selvom Silkeborg ikke har sin store, biennale dukketeaterfestival næste år (se side 12), vil byen allerede opleve et bombardement af teater, når den store børne- og ungdomsteaterfestival 18.-25. april 2004 gæster byen ved Gudenaen.

Værter er Silkeborg, Gjern, Hammel, Ry og Them kommuner, og de er tillige med Århus Amt og Kulturministeriet også tilskudsgivere.

UBOT/Teatercentrum og de lokale medarrangører er i fuld gang med forarbejdet til festivalen, hvor der ventes op mod 90 professionelle børneteatre med over 100 forskellige forestillinger. De spilles som lukkede forestillinger på festivalugens hverdage og med gratis adgang for alle i den efterfølgende weekend.

I næste nummer af Børneteateravisen vil der være et festival-indstik med informationer, program m.m. Desuden er der løbende opdatering af festivalen på www.teatercentrum.dk fra starten af januar.

Se også annoncen for festivalseminaret for teaterformidlere på side 16.

Festivaler i Hanstholm Nakskov og Vordingborg

Thy Theater afvikler sin årlige internationale festival, Teater På Kanten, for ottende gang næste år i uge 5 i Hanstholm Kommune. Festivalens forestillinger spilles i løbet af ugen på institutioner og som offentlige forestillinger, hvortil der betales entre. Blandt teatrene er Carte Blanche, Refleksion, Nani & Ingimarsson, My, Abellies Magiska Theater og Thy Teater selv.

Program, billetter m.m. på tlf. 97 96 01 00

Se også www.thyteater.dk

Den tidligere Vordingborg Miniteater Festival er nu kommet under vingerne på Vilde Vulkaner, der i forvejen er arrangør af Danmarks største børnemusik- og legefestival.

Festivalen hedder fremover Vilde Vulkaners Børneteater Festival, og dens videre udvikling kan fra 1. december følges på Vilde Vulkaners hjemmeside: www.vildelvulkaner.dk

Teaterarrangør Klaus Berg afvikler festival i Nakskov, der finder sted i weekenden 26.-28. marts 2004 og støttes af Nakskov og Storstrøms Amt. Der betales entre til de udvalgte forestillinger. Program m.v. på www.dramacenter.dk efter års-skiftet.

Festival of Wonder

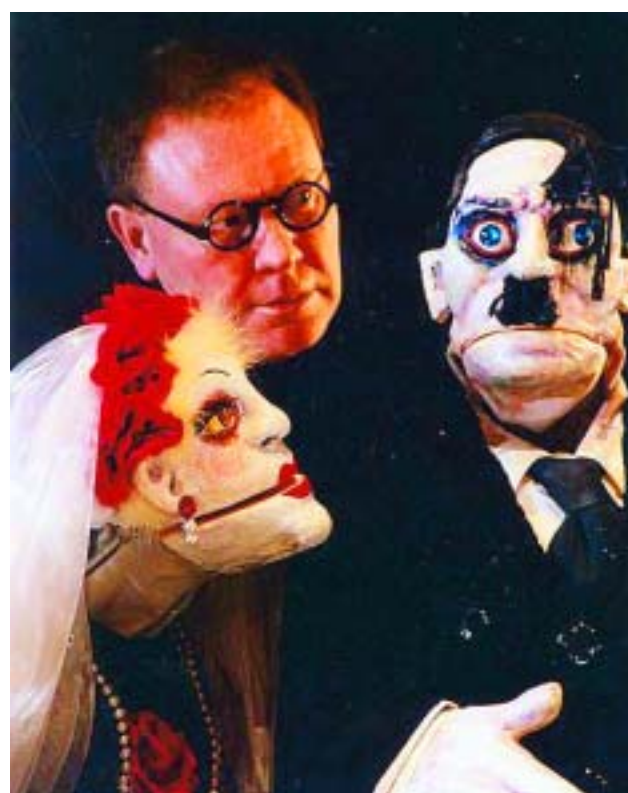
En række af verdens bedste animations-teatre var inviteret til at deltage i den 16. internationale dukketeaterfestival i Silkeborg – og en del danske teatre var også inviteret

Af Hans Nørregaard

Festival of Wonder, der fandt sted fra 13.-16. november, blev indledt med en række taler, og den officielle åbning blev foretaget af den tjekiske ambassadør i Danmark, Marie Kostalova.

Hovedarrangøren, kunstnerisk leder, Ulla Dengsøe fra Silkeborg Bibliotek, sagde blandt andet i sin tale, at temaet på festivalen var »Kontraster: Mødet mellem eksperiment og tradition«, og hun fortalte også en lille anekdote: Fra en forestilling, »Fyrtojet«, oplevede man heksens hoved trille ned i det hule træ, mens kroppen blev hængene på kanten af træet. Skulle soldaten nu tale med hovedet eller kroppen? Børnene ventede spændt!

Det er et billede på, hvad dukketeatret kan, og med denne vinkel vil jeg forsøge at beskrive, hvad jeg oplevede på den meget velorganiserede og flotte festival. På åbningsaftenen spillede Green Ginger fra Wales »Frank Einstein«, en forestilling med udgangspunkt i Mary Shellys roman »Frankenstein« og med Monty Python-agtig humor og store latex-dukker. Man så bl.a., hvordan en person døde, hvordan der blev eksperimenteret med personen: Under operationen

Et hit på festivalen: Stuffed Puppettheatre med »Schickelgruber alias Adolf Hitler«

dukker mystiske indvoldte frem og personen bliver genoplivet og vi har en totalt forandret person. Næppe noget man kunne gøre med skuespillere på samme måde...

Fantastisk dukkefører

Fredag aften bød blandt andet på Stuffed Puppettheatre fra Holland med den fantastiske dukkespiller Neville Tranter, der opførte »Schickelgruber alias Adolf Hitler«.

Handlingen foregår ved Hitlers 56 års fødselsdag i bunkeren. Naziregimets dage er talte, det samme for Eva Braun og de få udvalgte. Uden nazi-symboler og snak om nazisme fortælles på humoristisk og tankevækkende facon en historie om de sidste dage i bunke-

ren, hvor alle kun havde udsigt til et, nemlig døden der selv optræder i sekvenser som den glade gøgler, hvorfra sandheden kommer. Neville selv spiller en slags tjener, så på denne måde får vi oplevelsen af tre personer, en dukke på hver hånd og så ham selv, der på mesterlig vis kan føre en samtale de tre personer imellem og det var på et engelsk, der var til at forstå.

I Jytte Abildstrøms Teaters forestilling: »Pjaltehætte«, oplevede vi, udover en forrygende morsom og flot forestilling, spillet af Lisbet Djernæs og Erik Olsen, også, at trolden kunne forvandle en lille piges hoved til et dyrehoved, endda på et sekund. Det er nok heller ikke noget, vi kan gøre med en skuespiller på samme måde.

Randers Egnsteater opfør-

te for de helt små »Den lille bjørn der ikke kunne sove«, hvor vi følger den store og den lille bjørn i bjørnehulen. Lille Bjørn er den herligste Bamse, der optræder fuldstændigt som et lille barn, igen ser vi hvordan en dukke kan foretage sig ting, som det ville være svært at gøre med skuespillere.

Og når heksen i Nørregårds Teaters forestilling, »Fyrtojet«, får hugget hovedet af, ser vi det forsvinde op i intetheden og heksens krop forvandlet til et stykke stof, der falder til jorden for så at blive andæggtigt begravet.

Sådan kunne man blive ved med at nævne eksempler på flotte og finurlige sceniske løsninger, som klart adskiller sig fra det traditionelle teater. Desværre så jeg ikke så mange forestillinger, som jeg gerne ville, da jeg jo også selv skulle optræde, men oplevelsen af denne festival var, at den havde en meget høj kvalitet og et stort udbud ikke blot af forestillinger men også med udstillinger, workshops, gadeteater, og animationsfilm – og som en fasttømret tradition: Et arbejdssted værksted for børn og forældre.

Til næste år i april finder den store børneteaterfestival sted netop i Silkeborg. Jeg kunne få lyst til at foreslå Teatercentrum, at åbningsforestillingen 2004 blev en stor, flot og tankevækkende dukketeaterforestilling. Dels fordi festivalen finder sted netop i Silkeborg, men også fordi det ville være lærerigt for os alle. Og et rigtig godt valg ville være Stuffed Puppettheatre med »Schickelgruber alias Adolf Hitler«.

Hans Nørregaard er leder af Nørregårds Teater og aktiv i Dansk UNIMA

Af Lone Nyhuus

Her er bestemt ikke til at pøge med, denne vagt! Med et bistert blik ud på teaterbilen markerer han sin position på Skole nr. 9 i Sankt Petersborg: Han er vagt, og hans job er at passe på skolen – der er solidt plantet midt i et trostesløst 80'er-byggeri på øen Vasil Yevskij Ostrov – passe på dens ejendele. Og på dens elever!

Men denne dag er meget anderledes. Pludselig står der en teaterbil foran skolens hovedindgang. Det er aldrig sket før! Og folkene fra dette teater går målrettet op i den store fællessal. Men selvom de skal spille teater, stiler de ikke mod den lille scene højt hævet over gulvet i den ene bagvæg. Den bruger børnene ellers til deres egne opførelser. Det er nemlig på det nylakerede gulv, at den danske teatergruppe Rio Rose gør sig klar til at spille deres næsten ordløse »Se mig!«.

Der ruller de linoleumstæppede ud, og derpå placerer de sætstykkerne, derpå lyset og den øvrige scenografi. Og der skal børnene også sidde. Der bliver faktisk vendt op og ned på det hele. Men gruppen er snart klar til at spille, som så mange gange før, som så mange steder før. Men for første gang i Rusland.

Teater uden strøm

På Skole nr. 9 gik det rime- ligt nemt for Rio Rose. Selvom inspektøren bad til en lokal gud for, at hans nylakerede gulv skulle slippe helt igennem seancen, og selvom den danske teatergruppe måtte finde sig i at skolens lærere pludselig besluttede, at det – som oprindeligt aftalt – ikke blev de elever, som har set forestillingen, som skulle deltage i den efterfølgende workshop, men derimod en meget forventningsfuld 9. klasse. Den flok unge mennesker stod pludselig i døren. De havde ikke set forestillingen, og de var ikke forberedte. Men de glædede sig. Og så måtte skuespillerne gennemføre workshoppen med dem.

Værre gik det på Skole nr. 204, hvor Unge Riks/Uppsala Stadsteater skulle opføre »Den lange, lange rejse«. Da teatret kom frem mandag 20. oktober var der ingen strøm i lokalet, der skulle optræde i. Skolen

havde godt nok modtaget et brev om teatrenes krav, men det brev var afsendt allerede i september måned, altså en hel måned før. Så det havde man undladt at reagere på.

»Episoden viser, at Sankt Petersborg er en meget svar by at lave en festival i. Folkene her er så vant til at have det hårdt. Og det gør, at de tapper for initiativ. De sætter sig ned og venter i stedet for at handle. For det, man skaber, bliver jo alligevel ødelagt igen.« er nogle af de tanker som instruktøren Birgitta Englin har gjort sig omkring forskelle på nordisk og russisk mentalitet. De forskelle som festivalen har trukket frem i lyset.

Og så tilføjer hun, at det ikke var særligt besværligt at få ordnet detaljen med lyset. Da hun først havde fået kontakt til en engelsktalende lærer og gjort sit problem begribeligt, kørte det hele som i varmt smør. »Bliv, bliv, bliv.« endte det med, at skolens lærere og elever stod og sagde til teatret. Blev kunne de ikke. Men de kunne give en ekstra forestilling.

Så besøget på Skole nr. 204 udvikle sig til en speciel oplevelse. Det samme gjorde The New International Theatre Encounters besøg på Skole nr. 33. »Min lange rejse hjem« hed forestillingen, som det internationale ensemble opførte – på russisk – for børnene.

»Det var et meget ærligt publikum. De råbte ad skuespillerne, rettede på deres russiske udtale og kæmpede i det hele taget for at være med i aktiviteterne på scenen.« fortæller forestillingens instruktør, englænderen Alex Byrne: »Motsat de trygge og komfortable norske børn, vi har optrådt for, har de russiske børn virkelig et behov for at uddrage en mening af forestillingen. Ligesom de børn, vi har optrådt for i Mostar i Bosnien, er det børn, som har oplevet, at trygheden er skrøbelig og at der på et hvilket som helst tidspunkt kan ske noget med dem.«

Elitære russere

At børn har forskellige vilkår i de skandinaviske lande og i Rusland, er indlysende. Og at vi har forskellige grunde til at spille teater – og lave kunst – for og med børn, er også indlysende. »I de nordiske landes

Teater lige midt i skoletiden

På den nordisk-baltiske teaterfestival for børn og unge havde en række teatre fra Norden, Baltikum og Rusland sat sig for at spille teater på skolerne i Sankt Petersborg. På samme måde som de nordiske teatre snart har gjort det i mange årtier. Men i Rusland er det aldrig sket før, og det forløb da heller ikke uden kultursammenstød. Men heller ikke uden stor glæde

Der blev spillet teater for børn, lavet workshops for børn og voksne - og optrådte for de udenlandske festivaldeltagere. Foto: Jan Rüz

velfærdssamfund har vi ofte de pædagogiske mål i centrum og aktiviteten som redskab for dem. Aktiviteten bliver sekundær - og sådan kan man jo ikke ska-

be noget ordentligt. I det gamle sovjetrussiske system – som nu er ved at ændres – er det derimod ikke socialiseringen, der er i højsædet; men det, man

arbejder med: Det kunstneriske udtryk! Og russerne har udviklet en metodisk trin-for-trin læring. Hos dem er pædagogikken et redskab for at børnene skal

blive dygtige til et eller andet. Hos os er det nærmest modsat.« fortæller seminarielektor Jacob Kiørboe, der i årene fra 1995 til 1998 var leder af projektet »Children og the Baltic Sea« og fra 2000-02 var leder af »Forum for Kultur og Demokrati« og havde sin daglige gang i Sankt Petersborgs Palace of Youth Creativity, hvor 16.000 børn specialiserer sig i så vidt forskellige områder som teknik, design, musik eller teater.

Børnene søger opdagelse efter interesse og bliver til- delt plads efter evne. For eksempel søger 600 børn hvert år om optagelse i teaterafdelingen. Kun 50 børn bliver optaget. Så det bliver dybt, dybt elitært. Og meget specialiseret.

Den gode barndom

I de skandinaviske samfund vil denne specialisering sikkert blive betragtet som et indhug i den »gode« barndom, som vi har bygget op gennem de sidste 50 års gennemgribende institutionalisering.

Som indledning til festivalens centrale seminar, henvendte til fortinsvis russiske teaterarbejdere, opridsede den svenske forsker Kristina Svensson denne udvikling. Derudover pointerede han, hvordan barndommen efterhånden også er blevet teknologiseret og kapitaliseret og understregede nødvendigheden af, at vi – de voksne i børnenes liv – flytter os fra at tale om og til barnet, til at tale med barnet.

Dialogen skal i højsædet. Samme budskab kom fra seminarrets anden forsker, Jan-Roar Bjørkvold. Vi vokser som mennesker, når vi mødes gennem musikken og rytmen, var hans gennemgribende tese.

Det personlige teater

Og efter ordene fra disse to forskere blev de russiske teaterarbejdere præsenteret for to vidt forskellige nordiske teaterkunstneres indgang til at skabe for og med børn. Den finske stjerne-danser Sami Saikkonen, som i 2001 havde brugt et projekt med børn til at søge tilbage til sin egen barndom og betale tilbage til sin kunstart:

»Dansen havde taget mig væk fra gaderne og givet mig en mening med livet. Så jeg måtte give noget tilbage til dansen. Det blev dette projekt. I begyndelsen var det hårdt at arbejde med de unge, men da jeg så deres glæde, var det den største belønning, jeg kunne få.« siger Sami Saikkonen.

Også for den svenske dramatik og teaterleder Suzanne Osten er der personlige grunde – en barndom med en psykisk sygdom – til, at hun skaber dramatik for børn:

»Men fra et voksenperspektiv er det svært at lave teater for børn. Det bliver let meget abstrakt. Så hver gang vi laver en forestilling for de 2,5 eller 14-årige, må vi stille en masse spørgsmål. Og huske tilbage til vores egen barndom,« siger Suzanne Osten, der også ofte laver interview med børn og unge som research til forestillingerne på teatret Unga Klara; forestillinger, der ofte har et barskt indhold:

»For hvis man har en mor, som er psykotisk, har man i hvert fald brug for at se en god forestilling om det.«

Betaling for at spille

Dette syn på børnenes brug af teater er meget anderledes end det gældende i Rusland. På ophøjede sce-

ner spiller man enten eventyr eller store opbyggelige fortællinger, der præsenterer børnene for konflikter, der ligger langt fra deres hverdag. Og man opfører forestillingerne på teatre, der også ligger langt fra den slidte hverdag på børnenes skoler.

Men efter festivalen er der mange af de russiske teaterfolk, der vil ændre på den situation. Hvis ellers de får mulighed for at vise deres arbejde på skolerne – uden at skulle betale alt for meget i bestikkløse.

»Jeg har forsøgt at tilbyde mine forestillinger til skolerne. Men det kunne kun lade sig gøre, hvis vi samtidig betalte skolelederen 50 rubler til hans egen lomme.« fortæller lederen af et af festivalens Sankt Petersborg-baserede teatre, Puppet House, Alexander Maximychev, der kun har ros til overs for teaterfestivalen:

»Det var meget demokratisk. Og alle kunne møde alle og gøre, hvad de havde lyst til. Og der var en rigtig fin kontakt mellem kunstnerne og tilskuerne.« siger Maximychev.

Og det synes børnene på Skole nr. 9 også. Da de var med til Rio Roses »Se mig!«, var de virkelig med. Meget med. Men det var jo også teater, der foregik lige foran deres øjne. På gulvet, på højde med dem. Og lige midt i skolen. Og lige midt i skoletiden. Det er ikke sket før på Skole nr. 9.

Men hvis det står til Maximychev og hans russiske kolleger, så er festivalens forestillinger blot starten på det russiske børneteaters nye bevægelse. Så det er sikkert ikke sidste gang, at børnene på Skole nr. 9, nr. 33, og nr. 639 får besøg af et teater.

Festivalen i Skt. Petersborg

Den internationale børneteaterfestival i Sankt Petersborg fra 18.-25. oktober blev gennemført med støtte fra bl. a. Nordisk Ministerråd, EU-Culture 2000 & Nordscen. Den svenske generalsekretær i International ASSITEJ, Niclas Malmcrona, var direktør for festivalen og havde Peter Manscher fra Dansk ASSITEJ som assistent.

Deltagende teatre var fra Danmark: Teatro Rio Rose & Theatre La Balance; fra Island: Sögusvuntan; fra Norge: The New International Theatre Encounter & KiSaCo; fra Sverige: Unga Riks/Uppsala Stadsteater & Backa Teater; fra Finland: Dance Theatre Minimi; fra Letland: The Mask Touring Puppet Theatre; fra Litauen: Vilnius Theatre Lelė; fra Estland: Vat Teater & Tuuleveski; fra Rusland: State Theatre of Young Spectators & Puppet House & Sankt Petersburg State Fairytale Puppet Theatre & Teatr-na-Leiteinom.

Se mere på www.assitej.dk

UNIMA

Animeret konference

Dansk UNIMA er en særdeles aktiv lokal-afdeling af Union Internationale de la Marionette, der er animationsteatrenes internationale organisation.

I Danmark er omkring 40 teatre tilknyttet, hvor flertallet også er gengangere i BørneteaterSammenslutningen.

Dansk UNIMA afholdt i

slutningen af september en temaweekeend om eventyr og animationsteater, hvor udvalgte teatre fortalte om deres arbejde med forestillingerne – og 9.-10. januar 2004 går det løs igen med en stor nordisk konference på Danmarks Pædagogiske Universitet om »Uddannelse i og med animationsteater« – Marionetter,

objekter, masker, »puppets« og andre animerede figurer som led i æstetisk læring. Konferencen henvender sig til kunstnere, forskere, pædagoger, lærere, uddannelseskonsulenter m.fl. og har som mål at præsentere animationsteatrets særlige potentialer i fritids- og uddannelsessammenhænge.

Konferencen, der gennemføres med tilskud fra Nordisk Kulturfond, Amatorernes Kunst & Kultur Samråd og DPU, rummer foredrag, diskussioner, forestillinger, workshops og udstillinger.

Yderligere oplysninger: Lilo Skaarup, Strandgade 26,3, 1401 København K, e-mail: liloskaarup@post.tele.dk

Computeren på scenen

Ikke mindst i animationsteatret har man fra tidernes morgen brugt »stand-ins« for mennesker i form af dukker og figurer, og det er da også her først mekanikken og nu den digitale teknik har haft stor udbredelse.

Den digitale teknologi vinder nu større og større indpas i den sceniske kunst og truer sågar i nogle situationer med at tage magten fra den traditionelle dramaturgi. Ikke mindst performance-kunstnere gør flittigt brug af computerskabte elementer og skaber mod- eller samspil mellem maskine og menneske. Eller for den sags skyld menneskeliggør computeren.

I »Computeren som dramatisk dobbeltgænger – om den sceniske kunsts anvendelse af digital teknologi« beskriver Falk Heinrich denne udvikling, herunder fascinationen, filosofien, teknikken og mulighederne, når teknologien invaderer scenekunsten.

Publikationen, der er nr. 49 i Dramaturgis skriftserie, Aktuelle Teaterproblemer, kan – så længe lager haves – fås mod fremsendelse af frimærker til dækning af porto (kr. 12) til: *Afdeling for Dramaturgi, Aarhus Universitet, Lange Landsgade 139, 8000 Århus C.*

Nye stykker

Oscar K. & Martin Tulinius: Dada – ud under stjernehimlen. 81 sider, kr. 148. Drama. Arabelek om at gøre verden bærbar.

Kaj Nissen: The Big Bang. 70 sider, kr. 148. Drama. Tre enaktere med afsæt i 11. september-teroraktionen.

Christian Løllike: Undskyld gamle, hvor finder jeg tiden, kærligheden og den galskab der smitter...? 80 sider, kr. 148. Drama. Poetisk farce om livet på et plejehjem. Urpremiere på Borås Stadsteater i september. Premiere på Odense Teater i oktober.

Anna Bro, Joan Rang, Christensen, Maj Rørback Damgaard, Kristian T. Erhardsen, Aleksa Okanovic, Lærke Sanderhoff: Seks danske enaktere 2003. 264 sider, kr. 168. Enakterne er led i midtvejsprojektet på dramaturguddannelsen ved Århus Teater, hvor de blev vist 27. september efter at have turneret rundt mellem Det Kgl. Teater og landsdels-scenerne.

Andreas Garfield: Slangeham & Brune bjørne. 47 sider, kr. 78. Drama. Ungdomsfarce om forelskelsesproblematiske natur.

Ove Vith: Eventyret om eventyret – og andre eventyrlige spil for de små. 46 sider, kr. 78. Drama. Fire korte teaterstykker til brug i indskoling.

Teaterårbog på vej

Så er sæson 2002-03 ved at være klar – altså i form af ITI Årbogen, der samler teatersæsonen i forestillinger, fotos, lister og overblikstikler og udkommer i starten af december.

Prisen for aktuel teaterhistorie er 271,25 kroner inkl. moms og forsendelse, og man kan henvende sig på tlf. 33 86 12 10 eller www.dititu@image.dk

Jytte Abildstrøm

Jytte Abildstrøm i 1971 med et udsnit af sit »personale«. De fire dukker er fra fire forskellige forestillinger. Dukken, Jytte står med, er fra »Kringle« fra 1969, dukken bagest i billedet er fra »Må jeg være med« fra 1970, og dukken yderst til venstre er fra »Den Flyvende Doktor« fra 1969. Alle tre er lavet af Hertha Kaah. Dukken i midten er fra »Drengen der tabte sit hjerte« fra 1970 og lavet af Dan Voigt Lønholdt. Foto: Rigmor Mydtskov og Steen Rønne

Jytte Laila Zabell Abildstrøm (f. 1934) har været med hele vejen i dansk børneteater og var også medstifter af Børneteater Frederiksberg. Mens socialrealismen generelt var dominerende blandt danske børneteatre i 1970'erne, har Jytte Abildstrøm hele tiden holdt fast i folke- og kunsteventyrene, iblandt egen frodig fantasi og musiklitteratur.

I 1964 fik hun næringsbrev til at spille dukketeater – fra 1968

med offentlig støtte – og fra 1970 har Jytte Abildstrøms Teater holdt til i Riddersalen på Frederiksberg.

Interessen for økologiske principper har sat sit præg på

både personen og teatret. Således er Riddersalens sneedeker, metal- og dukkeværksted indrettet som et bykologisk forsknings- og formidlingscenter.

På listen over priser og hæder er bl.a. PH-Prisen (1976), LO's Kulturpris (1980), Niels Matthiassens Mindelegat (1982), Ridder af Dannebrogordenen (1990), Danmarks Teaterforeningers Børne- og ungdomsteaterpris (1994), Livsvarig ydelse

fra Statens Kunstfond (1995), Karen Marie Thorsens Mindelegat på 100.000 kroner (1999).

Senest har hun fået Wilhelm Hansen Fondens Hæderslegat på 250.000 kroner, som hun fik 28. oktober, blot fem dage efter udgivelsen af erindringsbogen »Mor som pige«, som Børneteateravisen bringer et uddrag af nedenfor. *caj*

Rejsen til dukketeateret

Det fik Lars i 1961, satte jeg dempoet noget ned. Jeg passede min lille dreng og gik til klaver og sang. Men det begyndte også at krible i teaterlysterne, og i efteråret 1962 fik jeg otte dages tur til London, fordi jeg "havde passet Lars så fint". Jeg boede hos en bekendt for 10 kroner om dagen, og jeg brugte kun penge på teaterure, film og bøger.

Jeg har siden rejsen til London spurgt mig selv mange gange, hvorfor der mon netop i den uge var dukketeatertræf. Træffet foregik i en krypt, som hed St. Gabriels Hall. Jeg svarer lige så tit mig selv, at der var dukketeatertræf, fordi jeg skulle derhen.

Der var allerede lagt nogle frø i mig, der spirede af lyst til dukketeater. Jeg havde set Acharnerne af Aristofanes på Studenter-scenen, hvor den blev spillet med vidunderlige masker lavet af hollænderen Herbert Semey. Desuden havde Studenterrevy-skuespilleren Mugge, Mogens

Skjødt fra Århus, fortalt mig engageret om dukketeater og masketeater. De små frø var begyndt at spire.

Da jeg var i London, gik jeg hen til den krypt, hvor der var dukketeatertræf. Jeg blev meget vel modtaget af engelske Punch and Judy Players. Netop den aften havde de besøg af mr. Phillpott og hans kone, Violet, som i mange år havde spillet folkeeventyr med handskedukker. De drog rundt til skoler, biblioteker og hospitaler. De spillede for raske og for syge, for store og for små. Jeg faldt pladask for både dem og alle de herlige skæve dukketeaterfolk i krypten. Phillpott viste et eventyr om en ræv, og efter den lille opvisning var jeg oppe og kigge nærmere på dukkerne. Inden jeg så mig om, sad jeg med Phillpotts ræv på hånden og prøvede, hvad den kunne, og hvad jeg kunne med den.

Jeg spurgte ham, hvordan han havde vovet sig ind i de univer-

ser med sine små historier, og han svarede, at der er noget universelt, der holder os sammen.

Han stod med en tragt med gummislange på og fik den i bevægelse, så den tragt, som enhver anden marionetdukke, fik sit eget liv. Han fortalte, at han med marionetten havde talt med børn, psykotiske børn, som ellers har været lukket inde i deres eget land. Med dukken havde han kommunikeret på trods.

Phillpott blev min første dukkelæremester. Jeg har stor respekt for hans dybe indlevelse i dukkespillets form og indhold. Dagen efter besøgte jeg deres arbejdskælder, hvor de havde undervisning og holdt kontakt med de dukketeaterfolk, som spillede skyggeteater, stangdukker og alle de andre begreber, som jeg skulle komme til at lære at kende. Phillpott udgav et lille blad og viste mig sin korrespondance med dukketeaterfolk fra hele verden. Jeg blev naturligvis

medlem. Phillpott havde selv dramatiseret mange stykker, og jeg købte dem med hjem.

Inden jeg forlod London, var jeg i en boghandel og købte blandt andet The Art of the Puppet af Bill Baird, det er ham, som blev kendt for sine Muppet-shows sammen med Jim Henson. Den bog prøver at føre os videre ind i det vidtåbende univers som maske- og dukketeateret er. Med dukken og masken aner vi, hvordan urfolk har haft trang til også at udtrykke sig med masker ved deres urgamle ritualfester. Jeg tog oven i købet plasticin og andre materialer med hjem til at lave dukkehoveder med. Straks ved hjemkomsten gik jeg ned og købte endnu en bog, nemlig Isensteins Hvordan man modellerer.

Dengang forestillede jeg mig ikke andet, end at den mytiske billedverden, jeg havde mødt, var så stor, smuk og fantastisk, at jeg måtte give det videre, måske bare til mine egne børn. Jeg vid-

ste ikke hvilken inspiration og hvilken lavine af lyst og lege-kammerater, der skulle komme ud af den London-tur.

Vi var flyttet til Sankt Hans Torv, og her tømrede jeg selv et lille teater sammen og indrettede en "systue", hvor min mor hjalp mig med at give handskedukkerne tøj på.

Min første forestilling skulle være Hellige Hans dramatiseret af Phillpott, efter det eventyr vi kender herhjemme som Drengen og Nordenvinden. Jeg ændrede lidt i teksten, så det var en drillepind og ikke en nordenvind, som satte det lille drama i gang. I al sin gribende enkelthed handler historien om Hans, der bliver narret. Hans skal hjælpe sin mor med daglige gøremål, og han går til arbejdet med frisk mod, selv om han hele tiden bliver udsat for usædvanlige ting. Da melet, som han har hentet, forsvinder, går han troskyldigt og forventningsfuld ud for at løse mysteriet. Her møder Hans drillepinden, som giver ham gaver i stedet for mel. Han får en dug, en krokodille og til sidst en pind. På vej hjem til sin mor hviler Hans ud på en kro, og her bliver han franarret sine gaver. Den sidste gave, pinden der kan slå, afslører krofars tyveri, og Hans får de rigtige eventyrlige ting med hjem, så mor roser sin Hans! Moralen i den lille historie er blot, at man ikke skal tabe modet!

Dagen for min Hellige Hans oprandt, og jeg havde placeret scenen i døråbningen til stuen og inviterede til premiere. Det var børn fra opgangen og voksne jeg kendte, som så på. Mange af dem sagde umiddelbart, at det skulle flere se. Jeg var lykkelig over, at andre kunne se glæden ved dukkerne.

Med opbakning fra familien begyndte jeg derfor at tale om dukketeater her og der og alle vegne. Jeg kontaktede en børnehaveleder, som havde været påklæder for Louis Mische Renard. Hun inviterede mig ud til børnehaven på Frederiksberg med dukkerne, og hun blev fyr og flamme. Hellige Hans blev en vigtig trædesten, som jeg tog afsæt på for at gå mine egne veje.

Det var naturligt på det tidspunkt og som nybagt mor at forsøge at udvikle mig og prøve at finde en lille niche, hvor jeg kunne trække vejret og være til stede. Jeg elskede jo teater, og derfor gjorde det dukketeater så meget ved mig. Man kunne rumme det i sit liv og i sin egen stue. Man kunne fremstille nogle små universer og få historier til at leve, uden at man skulle have en masse andre involveret.

Jeg måtte dog have nogle lege-kammerater til dukketeatret. Asta Land, som var akkompagnator fra mine unge dage, kendte malerinden Hertha Kaah. Hun ville gerne være med, og det blev til et fornemt samarbejde i mange år. Ved en nattefest hos Jytte Elga Olga mødte jeg Paulette Møller, som

også ville være med. Det lovede hun i hvert fald sent om natten, og jeg ringede til hende om morgenen efter festen for at høre, om det bare var i natens vilde timer, en tanke blev født, eller om der var realiteter bag. Paulette var uddannet pianist og komponerede, og senere viste det sig også, at hun skrev aldeles glimrende. Hertha, Paulette og jeg gik sammen i gang med dukketeater, men jeg havde ikke nogen plan med det. Jeg havde fået to børn lige efter hinanden, og jeg regnede med, at jeg skulle være hjemmegående og lave lidt teater for børn.

Uddrag af Kapitel 6 i »Mor som pige«. Jytte Abildstrøms erindringer fortalt til Iben Danielsen. 206 sider, kr. 249, illustreret. Borgen. Udkom 23. oktober.

Bag om bogen

Af Iben Danielsen

Det nemmeste ville have været at skrive en bog om Jytte Abildstrøm gennem andres øjne. Jeg har ikke mødt nogen på min research de seneste fire til fem år, som ikke har en mening om damen.

Det vrirler med historier som den en pige fortalte mig: Min kæreste og jeg stod inde i en farvehandel og var begyndt at skændes, så kommer Jytte Abildstrøm og siger: »Jeg kan ikke holde ud at høre jer stå der og skændes, hvis det handler om penge, så kan I få af mig!«

Andre husker en lang indkøbskø i Brugsen, hvor fru en pludselig begyndte at citere William Blake eller et busstoppested, hvor hun kommer forbi på cykel, bremses op og begynder at fortælle om teatrets nye forestillinger. Børneteaterfolk har helt sikkert også deres personlige erfaringer med Jytte. For hendes engagement er konstant, og hun gør sig umage med livet og vil ikke sjuske med sit forhold til hverken mennesker eller miljø. En har kaldt hende en følsom bulldozer, og det alene fordi hun brænder for dukketeatret, for teatret, for miljøet og for menneskene.

Jytte-bogen blev ikke sådan en samling af meninger om Jytte, men biografen »Mor som pige«, hvor Jytte med egne ord fortæller om arbejdet og møder med mennesker. Dukketeatret fylder meget – lige fra London-besøget i 1962 hos Mr. Phillpott, som sætter hende i gang med plasticin, musik og tekster, til den endelige premiere på Jytte Abildstrøms Teater. I 1970 da teatret fik fast grund med Lorry og Riddersalen til kontakten med blandt andet japanske dukkespillere. Der er fortællinger fra landevejen, fra skolerne både herhjemme og rundt i verden, og så er der en gennemgang af genre og teaterforestillinger, fortælleteknikker og scenografiske overvejelser. I bogen siger Jytte Abildstrøm blandt andet:

»Jeg ved godt, verden har ændret sig, fra jeg sad i min sandkasse i Vanløse og til i dag. Derfor prøver jeg også hele tiden at vælge det enkle, og det renfærdige i mit arbejde. Jeg prøver at værne om den sarthed, som alle levende væsner har, og som giver inspiration til netop at tænke over, hvad det er, vi giver videre til andre. I mit tilfælde drejer tankerne sig om, hvad teatret gør for børnene. Jeg håber, at vi giver børnene naturlig godning, der beriger deres lille, sarte endelige sjæleliv, og at udfordringen ligger i, at det er de voksne forbeholdt at tage det menneskelige ansvar.«

Iben Danielsen er medforfatter til »Mor som pige, Jytte Abildstrøms erindringer«.

Eksperterne jubler over SNART!

På turné forår 2004 - endnu nogle ledige dage! For 4. kl. og op.

”Herrefedt skuespil!”

”God humor, og gode, sjove masker”

”Sjovt OG sørgeligt...”

”godt, sjovt stykke!”

- eleverne fra 5. kl., Rundhøjsskolen, Århus

”En virkelig imponerende præstation!” - Jonna Bang, lærer, Østervangsskolen, Hadsten

”...en dejlig forestilling. På samme tid både dybt alvorlig og humoristisk. Børnene var meget begejstrede...meget optagede.” - Birgitte Madsen, lærer, Rundhøjsskolen, Århus

”Maskearbejdet er i topklasse - Meget flot...en rigtig fornøjelig forestilling”

Raúl Iaitza, Odin Teater / Teatro la Madrugada, Italien.

”Kosteligt...raffineret...og alligevel så enkelt!” - Birthe Terp, bibliotekar, Gl. Rye Skole

www.thalia1.dk Theatret Thalias Tjenere tlf. 86 13 78 99

Skal I med i Den Røde Brochure 2004-2005 ?

Den næste udgave af Den Røde Brochure går i trykken i begyndelsen af marts 2004. Den vil som vanligt blive trykt i ca. 13.000 eksemplarer i A5-format og efterfølgende udsendt til alle institutioner, skoler og andre potentielle aftagere af børne- og ungdomsteater.

onsgodkendte som børne- og ungdomsteater, skal godkendes af Udvalget for Børneteater og Opsøgende Teater (UBOT) inden optagelsen i brochuren.

Priserne for optagelse i brochuren kan oplyses ved henvendelse til Teatercentrum.

Teatre, der har været optaget i brochuren de seneste tre år, vil automatisk modtage et ansøgningsskema fra Teatercentrum. Øvrige teatre kan få tilsendt et ansøgningsskema ved at henvende sig til Teatercentrum.

Alle, der ønsker optagelse i Den Røde Brochure 2004-2005, skal senest den 12. december 2003 indsende et ansøgningsskema til:

Teatercentrum
Suomisvej 2, 2. sal
1927 Frederiksberg C.
Tlf: 35 30 44 00
Fax: 35 30 44 01
E-mail: info@teatercentrum.dk
Mærk kuverten: "DRB"

Forestillinger, der er refusionsgodkendte som børne- og ungdomsforestillinger, er automatisk optagelsesberettigede. Forestillinger, der ikke er refusi-

Signe Egholm Olsen og Henrik Zangenberg i jubilæumsforestillingen »Nikio og den store samurai«. Foto: Morten Vest

25 år med Zangenberg

I efteråret 1978 begyndte Zangenbergs Teater at spille stationært børneteater i lokalerne ved Tivoli og vis-a-vis Københavns Hovedbanegård. Det nye teater blev indviet med forestillingen »Plys og hans venner«, og da havde den lille bjørn allerede været på repertoiret i nogle af de turbulente år, der gik forud. Teaterleder Jan Zangenberg havde haft voksenteatre i Aalborg samt Nygadeteatret, Ridersalen, Fiolteatret og

Comediehuset i København, men økonomiske problemer havde i en periode tvunget ham i »eksil« med *Børnenes Teater i Taastrup* i fritidscentret i byen af samme navn.

Men nu var Plys kommet hjem til hovedstaden, og i de efterfølgende år udviklede teatret et oplevelses- og farverigt repertoire uden de mere pædagogiske pegefingre, der var fremherskende på den tid.

I dag har teatret status

som lille storbyteater, og sønnen Henrik Zangenberg har taget over som leder og som meget aktiv spiller i det lille teater. Også selvom han efter sigende som ung drømte om at blive rockguitarist.

Jubilæumssæsonen blev helt i teatrets stil indledt med et dramatisk japansk middelalder-eventyr, »Nikio og den store samurai«, der nu afløses af juleforestillingen »En nisse på spil«.

NOTER & NAVNE

DASK gik rent ind

Landsorganisationen Danmarks Teaterforeninger (DT) afviklede sit årlige teaterseminar i Odense fra 14.-16. november under temaet »Den gode oplevelse – Teatrets Nødvendighed«, hvor man forsøgte at spore sig ind på, hvad det egentlig er, der får publikum til at indtage deres pladser i teatret.

Teatrets egne folk, teatrets anmeldere og teatrets øvrige brugere forsøgte i fællesskab af nå rundt om emnet, suppleret af indlagte forestillinger m.m.

Op traditionen tro blev der uddelt priser for Årets Bedste Turneteaterforestilling (Vendsyssel Egnsteater: »Den yderste nat«) og Årets Børne- og ungdomsteater (Uppercut Danseteater: »DASK«), mens Hædersprisen for en særlig indsats i dansk turneteaterliv gik til dramatikeren

Nikoline Werdelin.

Uppercuts energiske og musikalske show, der er koreograferet af Cher Geurtze og instrueret af Thomas Malling, handler om tre kontormænd, der rives ud af kedsomheden ved rengøringskonens ankomst, og så går det løs med slagstøj og stunts. Forestillingen har været på repertoiret i et par sæsoner, og Lone Nyhuus erklærede i sin anmeldelse i BTA 119 (nov. 2001), at forestillingen helt opfylder sin målsætning om at

Uppercut Danseteaters dynamiske forestilling, »DASK«, fik teaterforeningernes pris for bedste børne- og ungdomsforestilling. Medvirkende er James Crabb, Anja Jørgensen, Risenga Mangezi og Thomas Sandberg. Cher Geurtze har koreograferet. Foto: Jens Hemmel

promovere dansen og den levende musik for børn og unge.

Jaaaaakooooo

Selvom den selvejende institution Jako-Bole Teatret først blev stiftet i 1980, blev teatret reelt grundlagt i 1978 af to tilrejsende københavnere, Jakob Magid og Ole Michael Christensen, der begge mente, at Aalborg manglede et rigtigt børneteater.

De fik lov at øve hos Jomfru Ane Teatret om eftermiddagen og var snart klar med »Tokanten« for de 3-6 årige og »Gry på arbejde« for de 7-12 årige. Og da børnene ved en prøveforestilling, hvor spillerne var forsinket, råbte på Jakob og Ole – som antydet i overskriften – hørte de to det som Jako-Bole, og på den måde fik teatret sit navn.

Her 25 år efter har Jako-Bole fået fast værelse og spillested i Teaterhuset i Danmarksvej som lille storbyteater, og her spilles op

mod 240 forestillinger om året – halvdelen er egenproduktioner. Derimod er såvel det oprindelige dramapædagogiske arbejde som turneteaterlivet opgivet, men teatret laver dog co-produktioner med andre af landets børneteatre.

Siden 1989 har Anders Ramberg været kunstnerisk leder, og han har skrevet næsten alle teatrets stykker siden, ligesom han har instrueret og medvirket i flere af dem. I forbindelse med jubilæet har Jako-Bole udgivet en lille jubilæumsbog, »Vokset fra græsrodderne«, med realia samt indlæg fra stiftere, politikere, anmeldere, undervisningskonsulenter m.fl. – samt en cd med viser fra teatrets kabaretgruppe: »En sorthvid ko og andre skabninger«.

Samling på tropperne i 1980: I midten Ole Michael Christensen og nederst Lone Jensen, mens Karen Nygaard, Jakob Magid og Vendel Jørgensen er steget til vejrs

Seminar for teaterformidlere 2004

Forstå det eller la' vær' - dans og performance for børn

I forbindelse med festivalen 2004 i Silkeborg vil der igen blive afholdt et seminar for teaterformidlere. Det finder sted fredag den 23. april kl. 9:00 -15:30 og henvender sig til teaterforeningsfolk, lærere, pædagoger, bibliotekarer og andre, der beskæftiger sig med formidling af teater for børn og unge. I 2004 fokuseres på dans og performance for børn. Seminaret er planlagt i samarbejde med Dans i Uddannelsen.

Forstå det eller la' vær' - dans og performance for børn

Med udgangspunkt i forestillinger af henholdsvis Corona Danseteater og Teatret Carte Blanche, som deltagerne ser først på dagen, diskuteres børns oplevelse og forståelse af fysisk og næsten ordløst teater. Hvad får de ud af at se dans og performance? Kan de forstå det? Og skal de forstå det for at få en gyldig oplevelse? Efter frokost fortsætter dagen med en arbejdsdemonstration, hvor Jørgen Carlsund fra Corona Danseteater og Sara Topsøe-Jensen fra Carte Blanche viser

eksempler på deres arbejdsmetoder og fortæller om deres tilgang til at lave forestillinger for børn. Desuden vil der komme et oplæg om og diskussion af redskaber til analyse af dans og performance. Dagen afrundes med et par ord fra Dans i Uddannelsen og en opsamling med mulighed for debat af dagens arbejde og erfaringer.

Nærmere oplysninger med dagsplan, introduktion af forestillinger og oplægsholdere etc. vil ligge på Teatercentrums hjemmeside medio januar 2004. Ret til ændringer forbeholdes.

Pris og tilmelding

Pris for at deltage er 600 kr. per person, inkl. frokost. Tilmelding kan ske fra 15. januar online på www.teatercentrum.dk eller der kan rekvireres tilmeldingsskema på tlf. 35 30 44 00 fra samme dato.

TILMELDINGSFRIST
15. marts 2004

Nyt medlem af UBOT

Selvom UBOT fortsat ikke ved, om man er købt eller solgt eller nedlagt eller indlagt under Kunststyrelsen (se side 2-3), går arbejdet videre. Og det gør medlemmerne af udvalget også. Således valgte Jan Middelbo Outzen pr. 1. oktober at vige pladsen for Ulla Bordal, der ligeledes er udpeget af DT. Hun er aktiv i Odsherred Teaterforening og sidder p.t. også i RBOT-styrelsen. Og så har hun i øvrigt sit eget vinfirma.

UBOT skal genbeskikkes ved årsskiftet, og det ligger fast, at Eva Jørgensen ud-

Ulla Bordal – ny i UBOT. Foto: Anne Bordum

træder, således at Foreningen Af Små Teatre (FAST) skal udpege et nyt medlem. Det ventes at blive Michael Mansdotter, leder af Jomfru Ane Teatret.

Om Henrik Steen Larsen, udpeget af BTS, fortsætter, var uvist ved redaktionens slutning.

Ny leder af OTC

1. januar tiltræder Martin Elung som leder af Odsherred Teaterskole. Han afløser Jonna Beha Oulund, der går på efterløn.

Martin Elung er uddannet skuespiller fra Teaterskolen ved Odense Teater i 1986 og har læst historie på Københavns Universitet og Samfundsvidenskabelig basisuddannelse på RUC. På joblisten står blandt andet undervisning på Statens Teaterskole, Teaterskolen ved Odense Teater og Det Fynske Musikkonservervatorium og teaterkonsulent i Vestsjællands Amt.